

— a Ljubkovičevo prokletje doní mi ko strašni grom v ušesih! — Ona dva mi nista odpustila — in zato — težko — se — loči — duša — moja — od — telesa!“

Mati Serafina na te besede vstane, položi polagoma trepetajočo roko na čelo bolnice, ter jej tiho, komaj razumljivo reče: „Da si zagotovljena o odpuščanju Ljuboslave in Ljubkoviča, bi se li potem umirila?“

„Ljuboslava! — to je tvoj glas!“ — jokajoča zašepetá bolnica in pade omedlevša v zglavje.

„Judita! — oj nesrečna prijateljica moja Judita!“ reče predstojnica in sklone se nad umirajočo, poljubivša jo na mrzlo čelo.

V ta trenutek oglasi se od zvonika glas ure, in predstojnica vpraša, koliko je na času?

„Polnoči“ — odgovoré stražnice.

Š pomočjo dveh usmiljenih sester povrne se Judita še v življenje, njeno oko razsvetli se, in z zamolklim glasom zavpraša: „Ljuboslava, povej mi, si li res ti ali je le tvoj duh, ki donaša mi odpuščenje v smrtni uri?“

Gospá mati poklekne k postelji in reče: „Ljuboslava je, živa in prava sestra in prijateljica tvoja; odpušča ti zmote tvoje in moli ravno zdaj k Bogu za milost in usmiljenje!“

„In Ljubkovič? — je li tudi on mi odpustil?“

„Ljubkovič“ — reče mati Serafina in globoko izdihne — „Ljubkovič najdel me je pred letom tukaj, in na iskreno prošnjo njegovo šla sem doli v samostansko zbornico.... Kar si mi pravila ti, povedal mi je tudi on, ter opral s solzami zmoto svojo.“

„Odpustil — je li mi odpustil?“

„Popolnoma — in prinesel ti odpuščenje tudi od tete, s katero se je na popotovanju svojem po naključju sešel.“

Težko zadihajoča vzdigne bolnica svojo desnico, podá jo materi Serafini, in tiho reče: „Ljuboslava! zdaj mi je odleglo; — lahko mi je pri srci; — odpustila si mi ti, upam, da mi je odpustil tudi Stvarnik moj.... ostani.... z Bogom!“.... še en vzdih — in Judite ni bilo več.

Mati Serafina skloni se prek nje, zatisne jej oči in porosi z vročimi solzami ranjce velo mrtvo obličje.

Od cerkvenega stolpa pa zamolklo udari ura eno čez polnoči, — vse nazoče padejo na kolena in molijo iskreno k Bogu za dušo, ki se je ravnokar ločila iz sveta.

Tretji dan prepevale so usmiljene sestre okoli truge umrle in zopet oglasijo se zvonovi, pošiljaje doneče milozvučne glasove prek brega in doline.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.*

Uvod.

V imenu svetimu, v imenu vsih imen,
Ki se mu vklanajo kreposti tega sveta,
Ki vsim stvarjem pogoj, ki cena je vsih cen,
Ozrimo kviško se v oblok Bogá očeta!

V imenu luči tmin, zmagavca besnih sil,
Ki smert objemši sam otél je svet pogina,
Ki hlad je naših ran, zdravilo vsih zdravil,
Napnimo gerla moč v imenu sladkim sina.

*) Gosp. Koseski je Matici s srčno zahvalo, da ga je V. občni zbor sprejel med svoje častne ude, poslal dovršeno „visoko pesem“ svojo, kateri je predmet „oče naš“. Prva dva oddelka sta natisnjena v „Novicah“ 1850. l. Malo premenjena ju čitatelj tedanjih „Novic“ zopet sreča. Naslednjih 8 oddelkov pa je novo, še nenatisnjeno Koseskijevo delo. Po željah g. pesnika in s privoljenjem Matičinega predsedstva celo to pesem priobčijo letošnje „Novice“.

Vred.

In razvedritelja oblačne pameti,
Ki je od vekomaj modrosti čiste plamen,
Obeh oseb izid, z obema v eni tri,
Zapojmo glasnih ust v imenu duha, Amen.

I.

Oče naš.

Bitje čudno, bitje brez prilike,
Duh visok čez uma misli vse,
Ki v svetlosti večno rajske dike
Angelsko prespeš razumljenje;
Ki po zraku žarne krogle viješ,
Dih sladak iz cvétlice puhtiš,
Iz neviht življenja blagor liješ,
Blisku kdaj, in kod, in kam veliš.

Čudno bitje, bitje neizmerno,
Stvarnik, drug, in rešnik oče naš,
Ki ta svet pomnožiti stoterno,
Ali v nič ga z migam djati znaš;
Ki od sonc do micne trohe peska,
Od prahú do kralja vsih zverin,
Od kresnic do strašne luči treska,
Vsim stvarjem si uzrok in začín!

Nam si oče, vodja nam gotovi,
V blagoslov si dal nam sina clo;
Čujte vsi, deržave in rodovi,
Oče naš je sveto bistvo to.
Jenaš oče, vir ljubezni žive,
Brez izjemka skerbno vsih strani
Nam daruje vsaki dan vidljive,
Dan na dan nevidne blagosti.

Kinč nam da podobe veličanske,
Nam prižgè v obrazu vida kras,
Čelu vcepi misli modrijanske,
Ustam da besede sladki glas.
Soncu vkaže: Brazde plod mu zbudi!
Roki: Vlij želečimu požir!
Zraku: Sap hladivnih ne zamudi!
Noči: Daj utruđenimu mir!

Bog ljubezni, oče vsiga sveta,
De sta nam, ki gline prah smo le,
V glavi um, in duša v sercu vneta,
Slava vsa in hvala tebi gre!
Hvala de veselja serce vriska,
Ko spomlad natvora oživí,
Slava de v dolini solz in stiska
Cvetlic nam obilno dozori:

De nam up nebeškiga življenja,
Krepki up veselja večniga,
V boju zmot, ko truda in terplenja,
K zmagi sklep, orožje v bitvi da;
De pregreh ob cvetju bič odlašáš,
Naše de slabosti prispoznaš,
Da! de clo zločinu prizanašáš,
Ter mu moč in čas k pokori daš.

Milost je, dobrota brez prilike,
To ljubav neskončna tvoja je,
Ktera v cvet razviti vse mladike,
Vsaki berst obdati s plodam htje.
Bog ljubezni, oče sveta tega,
Odpri tej molitvi svoj posluh,
Serca nam očisti dima zlega,
Daj, čez nas de pride snage duh!

Daj de bi po uku tvômu bili,
Obernili v tvojo slavo vse,
De bi pot kreposti le hodili,
Čistih serc, ko dečno serce je;

Daj de bi, ko zadna borba mine,
Nam oči zatisne mirna smert,
Tam za nas, nevredne tvoje sine,
Sveti dom nebeški bil odpert.

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Štajarski deželni zbor.

V 7. seji je poslanec dr. Haffner podpiral svoj predlog, deželni zbor naj po deželnem odboru doseže pri vojnem ministerstvu to, da bode prihodnjič izžrebanje (lozanje) in nabiranje rekrutov tamo, kjer je sedež okrajnega zastopa, ker so okrajna glavarstva prevelika, in ljudje, ki morajo od oddaljenih krajev iti v mesto, kjer ima okrajno glavarstvo sedež, potrošijo mnogo denarja in potratijo mnogo časa, kar ne bi bilo, če bi bilo to izžrebanje in nabiranje v onih krajih, kjer je okrajni zastop. Haffnerjev predlog se izroči srenjskemu odseku po tem, ko je tudi vladin komisar nektare opazke pristavil, ki so govorile za predlog. — Baron Hammer-Purgstall je podpiral svoj predlog: „naj se celó in brž odpravi konkordat“. V dolgem govoru ni povedal nič novega, ampak je ponavljal to, kar se je že v liberalnih časnikih o tej stvari vrabci pojó po strehah. — Vse nesreče, ki je posebno zadnja leta doletela Avstrijo, je kriv ubogi konkordat, in da še bo več nesreče napravil, če se ne odpravi, to je bilo jedro njegovega govora. Hammerjev predlog se izroči ustavnemu odseku. — Potem je prišlo na vrsto pretresovanje postave o cestni policiji, o kateri je sporočal pl. Konrad. Pri specialni debati je baron Buol predložil, naj se izbriše §. 2., ki se glasi: „Živino pasti po krajih cestnih je prepovedano“, kajti to se ne more izpeljavati. Baron Hammer se je temu predlogu zoperstavljal, in na to je baron Buol svoj predlog spet popustil. §. 16., ki se glasi: „prepovedano je spati na vozu onemu (kočijažu), ki vodi vožnjo“, se poslancu dr. M. Schreinerju zdi smešno postavljen in zato predloži, da se naj ne kaznuje samo on vozovodja, ki pri vožnji spi, temoč tudi on, ki je pri vožnji pijan. Konrad ugovarja na to, da se zlo težko dá določiti, kedaj je vozovodja pijan in da marsikteri, če se ga je malo napil, bolj vozi kakor on, ki je celó trezen. — Schreiner pravi, da se more vozniku le tedaj spanje prepovedati, kedar res vozi. Na to reče Konrad, da je samo tisti voznik, ki res vozi, ne pa tisti, ki na vozu samo sedi. Schreinerjev predlog pade. — O §. 23. je govoril dr. Stremayr in je predložil, da se naj tako glasi, da naj ima gosposka cestine, krajne in poljske policije pri izvrševanju svoje službe enake pravice, kakor javna stražna gosposka. Predlog se sprejme. Pri zadnjem §. je nastalo ostro in dolgo besodovanje. Dr. Stremayr je namreč predložil, da tudi naj imajo okrajni zastopi nek upliv v cestnih zadevah in cestni policiji pri srenjskih cestah, in da se ta naj v postavi jasno in določno izreče, ker to je najbolj praktično. Ker se vendar po dolgi debati niso mogli porazumeti, je baron Hackelberg predložil, naj še dotični odsek ta §. enkrat pretrese in zboru predloži.

V 8. seji je K. Seidl podpiral svoj predlog, naj se tudi pri nas napravijo mirivne sodnije, kakoršne se že nahajajo na Angleškem in Francoskem, ki bi skušale pomiriti dva, ki se hočeta pravdati, ker potem bi bilo menj pravd, in bi se toliko denarja ne zapravdalo. Se izroči srenjskemu odseku. Dalje podpira K. Seidl svoj drugi predlog, ki se glasi tako-le: „Deželni odbor naj dá preiskovati po deželnih uradnikih, koliko kvara dela Drava gruntom v srenji Dupleški spodnjem

mariborskem okraju, in ali ni Št. Martin in spodnji Duplek v nevarnosti. 2. Naj za čas nekaj napravi, da bodo imenovani kraji spet zadosti ovarovani, in 3. da se naj napravi namenjen prekop Dravin, in se naj plača to nekoliko iz zaloge vodine, nekoliko pa naj plača okrajni zastop mariborski, drugo pa srenja, ki je v nevarnosti! Govornik je tudi omenil, da že vlada zmirom pobira brodovino v Mariboru, ki je samo zato določena, da se naj vravna Dravin tok, in vendar nič noče storiti. Se izroči deželnemu odboru. — Dominkuš-Brandstetterjeva stvar se izroči ustavnemu odseku. — Dr. Jožef Kaiserfeld poroča potem v imenu deželnega odbora o K. Seidel-novi volitvi, in omeni, da je prišlo šest protestov zoper njo v slovenskem jeziku in da je podpisano 46 volilcev. Dr. Vošnjak zahteva, naj se preberejo protesti, se ni dovolilo. Sporočevalec je tedaj iz potestov izvzel, kar je njemu bilo drago in je samo omenil, da so vladini komisarji pripomogli k zmagi, da vladin komisar ni pustil dr. Dominkuša v volilno sobo, in da se ni vršila volitev po §§. 28 in 29. Da je Kaiserfeld vse ugovore napravične in neresnične našel, se samo po sebi razumeva, in da je zato predložil, naj se volitev g. K. Seidelna potrdi. Zdaj se je začela prav živa debata, ktera — kakor „Sl. Gosp.“ pravi — je bila tako huda, kakor lanska adresina debata, da še ne hujša. Dr. Vošnjak je pričakoval od deželnega odbora, da bode to volitev celo natanko preiskoval, kakor se je preiskavala volitev g. dr. Dominkuša; to se ni storilo in vendar se zdaj poroča o nji. Deželni odbor misli, da ni samo vsega mogočen, temuč da je tudi vsegavedoč, in da mu zato ni bilo potreba preiskavati te volitve, ker jo predlaga za potrdbo, je to razžaljenje vsega slovenskega naroda. Volilci, ki so vložili protest, so se zanašali natanke preiskave od strani deželnega odbora, al slovenski volivec obrača, nemški deželni odbor pa obrne! Dalje dokazuje, kako so bili Slovenci pri volitvi „vogelfrei“ (t. j. v stanu takem, da ga smeš ubiti, kogar hočeš) in popiše natanko grdo ravnanje nekkih mestnjanov s Slovenci na mestnem trgu in ulicah, in kako so žandarmi zapirali samo nedolžne Slovence, nemškutarji so pa lahko rogovilili, kakor so hoteli. Govornik reče, da se mu je zdelo, da je na Turškem. Slovenci so se žalili tukaj, in se žalijo vsikdar, kder je le mogoče, in zato smo se spet do dobrega prepričali, da z Nemci ni dobro skupaj živeti! — Naposled predlaga dr. Vošnjak, da se naj ta volitev izroči posebnemu odseku, ki jo naj še enkrat dobro preišče in pretrese in o nji sporoča. — Frice Brandstetter zagovarja potem v zlo površnem govoru uradnike in mestjane mariborske in dokazuje, da se je vse postavno vršilo, in priporoča predlog dež. odbora. To mu v kratkem potrdi tudi z nekimi šaljivimi besedami Karneri. — Potem pa poprime poslanec Herman besedo in v obširnem govoru kaže pravice Slovencev in popisuje ljudi, kateri jim ovirajo te pravice. Slovenci nočejo družega nič kakor to, da so gospodarji v lastni svoji hiši; kdo pa so nasprotniki? — tujci so ali pa izneverjenci narodu svojemu, ki z nogami teptajo narodne naše pravice. Na Štajarskem se je izcimila neka koterija „verfassungsfreundov“, in kakor je po besedah evangelija rodil Abraham Isaka, Isak Jakoba itd., tako je Karneri rodil Brandstetterja, Brandstetter Schmida itd. Njihovo gêslo je, da samo v decemberski ustavi moreš izveličan biti, drugače si izgubljen! Mi pa se ne bojimo luninih politikarjev, ki na slovenski zemlji ustavne komedije igrajo, — ki so za 70 percentov in vojno postavo navdušeni, — roka pravice jih bode vničila. Konečno pravi, da volitev Seidel-na je neveljavna. — Zdaj pa začnó razsajati dr. Waser, mož iz ministerstva prava (!), veliki li-

podpiramo ta predlog, da se pa vresniči, treba, da nabiratelj družbinah udov ljudem primerno razjasnujejo blagi in vredni namen, kar naj jim bo živo na srcu. Gotovo pa je Slovencem sveta dolžnost, da varujemo in slavimo spomin Janežičev! Zato smo koj v začetku imeli namen, ki ga razglajamo tu: Naj blagovolijo častiti rodoljubi vseh slovenskih strani zlagati, da se ranjkemu pisatelju postavi primeren spominek! Doneske bo prejelo in razglajalo „Besednikovo vredništvo“ v Celovcu. Prosim, da tudi drugi slovenski časniki razglasijo ta poziv. Slovence sploh pa prosimo, da z dobro voljo pospešijo dobro in blago reč! „Besed.“

Črtica iz potovanja po Dolenskem.

Potovaje po premilej našej domovini, sem videl mnogo lepih krajev, prijaznih vasic, veličastnih cerkvá, živel med mnogimi družinami, čul njihove govore, videl navade naroda itd.; al iz srca moram pripoznati, da se mi ni noben kraj tako dopadel, posebno kar se tiče izobraženja in priljudnosti, kot ravno Dolensko. Kako radostno bije srce potniku, ko čuje prijazne pozdrave prostega ljudstva, ko čuje čisto slovensko govoriti.

Res odlikujejo se Dolenci pred svojimi sobraty sè skoraj nepopačenim govorom in neko posebno vljudnostjo.

Ne vidijo se sicer po Dolenskem romantične planine, v nebo kipeči velikani z belo detimi glavami; zastonj se ozira oko po krasnih ravninah, prijaznih livadah, a vendar brez vsega tega mora se Dolensko vsacemu izobraženemu tujcu priljubiti.

Povsod pozdravljajo potnika zelene vinske gorice, kratkočasi ga s holma v holm vijoča se pot, pozdravljajo ga hladni logi, ki ga senčijo ter mu brišejo potne srage z zagorelega obraza.

Globoko ginejo potnika premile narodne pesmi, ki odmevajo z vinskih goric po dolih v poznej noči, zlasti ako ga pozdravljajo ponočni ognji, ki plamenijo po vinogradih ter mu čarobno obsevajo stezo po temnem logu. Vže od daleč vabi sleherni preradodarna roka potnika, sprazniti kupico domače presladke kapljice.

Omenim naj memo družega samo cerkveno petje v farnej cerkvi v Trebnem, ki je živa priča marljivosti prevrlega učitelja in izvrstnega rodoljuba gosp. Arko-ta. Kaki sladki občutljeji obdajajo srce slehernega Slovenca, ko čuje preblago slovensko sestrico svojo pevati premilo pesem, ne morem primerno opisati. Taki občutki so navdajali mene, ko sem čul izvrstno trebniško pevko, ki je pevala tako milo, tako čisto in simpatično; zraven pa tudi v pravem cerkvenem duhu, da se redkoma čuje tako petje na deželi. — Pripoznati moram, da še nikdar nisem poslušal nobene sloveče „primadone“ s tako ginljivostjo in tako pazljivo, kot prosto domorodkinjo, ki zasluži javno pohvalo pred slovenskim svetom. Med prostim ljudstvom se nahajajo naravni zakladi še čisti, nepopačeni; oni razodevajo javno sočutje in blaga srca svojega naroda. Ravno mi Slovenci, akoravno zaničevani, se lahko ponašamo sè svojimi narodnimi pesmami pred celim svetom. Pridejo naj le ponosni Nemci, ki nas imenujejo „barbare“, med prosti narod, naj slušajo, kaj on misli, kaj on čuti, in pripoznati morajo s preslavnim pesnikom svojim, da so gola resnica njegove prelepe besede:

„Tam ostani, kjer pojó,
Hudobni pesem nimajo.“

Poženčan.

Vrtec lepoznavski.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

II.

Ki v nebesih si.

Razprostrel si svojim delam časnim,
Kterih ni prezreti svetu moč —
Tvojih dik in večne slave glasnim —
Višnjev krog, zvezdiša poln obroč.
Luči tma! — kter angel jih prešteje,
Ki ga um doseže zadne tek?
Kdo spozná, dokod, odklej so meje,
Bitja čas primeri kdo jim nek?

Iz deljav nezmerne te visosti
Pride dež in blagor plodnih ros,
Dajo svit nam sonca žarki prosti,
Hleba slad, jedil dostojni kos;
Pa zavrè i grom iz te višave,
Šine blisk, strupene kače kip,
Lopi tresk na greha krive glave,
Hipna smert njegov je rahli tip.

Tam slové po veri naši dečni,
Kteri so vtelesenja le všeč,
Tvojiga ravnanja domi večni,
Tvoj prestol, izvir, dozorje sreč.
Tam je mir, ki duša si želí ga,
Tam je raj in bitja pristni cvet,
Krona tam zaslug, prevena briga
Vsakimu, za blagor ki je vnet.

Tam si ti, milote poln daritelj,
Ki speljá po lastni volji vse,
Stvarnik nam, podpora in učitelj,
Bič le tem, ki dobrimu se vprè.
Kraji tam so sladniga pokoja,
Kih zastonj pod soncam íše duh,
Tam je raj, nar višji slava tvoja,
Sverha tam posvetno praznih muh.

Njega dni, ko mrak so bile glave,
Človek top ni pota našel sam,
Jasnul si osebno tmin gošave,
Kazal mu naprej, — in kdaj in kam.
Pervi par je čul te govoriti,
Noeta si v brod otel potem,
Abraham je slišal kaj htje biti,
Kot pred njim očaj Metuzalem.

Jakobu pokazal je nasproti
Pot visok se v nebo polzno sterm,
Mozeta poklical je v samoti
V prid ljudem nakrat goreči germ.
Davida od čede je peljalo
Tvoje clo na tron previdenje,
Drugim je v podobah mero dalo,
Svetu v kljub doseglo pično vse.

Kar prižgal pa Kristus je svetila,
Jasen je, dorašen umu svet,
Čudežev posamnih zdaj ni sila,
Uk njegov med čuda sam je štet.
Tehtnico le sučeš ti nad nami,
Strogo vsak presodiš berzni čin,
Tak zavor si himbam in omami,
Naših del do sodbe živ spomin.

Bodi zmir vodilo nam pravica,
 Djanja cilj keršanstva blesk in prid,
 Ravnanju podlaga le resnica,
 Trudu vsim nasledi blag izid.
 Bodi nam vse žive dni zagernjen
 Samoprid in lastnolubja vir;
 Kviško scer nenehama obrnjen
 Žarnih želj pobožno čist ozir.

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Štajarski deželni zbor.

V 9. seji 29. septembra se je spet oznanilo mnogo vloženih prošenj, med drugimi tudi ona graške kupčijske zbornice zastran delanja železnice iz Gradca v Rabo. Predsednik naznani interpelacijo g. Hermana do deželnega odbora zastran podeljenja učiteljskih služeb na realni gimnaziji v Ptujju učiteljem, ki ne znajo slovenski. — Dr. Stremayer poročuje v imenu finančnega odseka o računovem sporočilu deželnega odbora za leto 1869., in o proračunu deželnega zaklada za leto 1870. Za omiko v vojaških zavodih določenih 5250 gld. se ne bo več plačevalo, ob enem se tudi pooblasti deželni odbor, da naj gledé na razmere, ki so se po novi vojni postavi zlo premenile, dela pri vladi do tega, da se odpravijo vse štipendije za učence v vojaških zavodih. Stremayer priporoča po tem, naj se poviša podpora, ki se dava društvu, ki podpira uboge pridne učence na tehniki, od 200 do 500 gold. na leto in predloži, da se vsakemu štirih razdelov šolnih na viši tehniki naj dá darilo od 100 gold., in deželni viši realki dvoje daril po 50 gold., ki se naj dajo ubogim najpridnejšim učencem. Predlogi se odobrijo. — Za uboge učence v kupčijski akademiji se spet dovoli 3000 gold. Tunnerjev predlog, naj se napravijo 4 štipendije po 150 gld. za uboge štajarske učence na rudni šoli v Leoben-u, se je tudi odobril. — Podpora za uboge ne mestne učitelje se poviša od 10.000 do 12.000 gld., ob enem se tudi naroči deželnemu odboru, da mora za učitelje dovoljeno tako razdeliti med ljudske učitelje, da se vsakemu, ki nima 100 gold. letne plače, naj pridá toliko, da bo imel 100 gold. na leto.

V 10. seji 2. oktobra gosp. Herman bere interpelacijo: zakaj se ni v razpisu službenih mest ptujске realne gimnazije slovenski jezik kot pogoj stavil? zakaj se je izbral pot poklicanja in ne razpisa? in, zakaj se je dala služba vodje in učitelja za risanje ljudém, ki slovenskega jezika čisto nič ne znajo? — V 13. seji je deželnega glavarja namestnik odgovoril na to vprašanje, pa kaj je odgovoril? Otrobe je vezal; kjer se po pravici ne ravná, ne pomaga nobena zofistika!

V isti seji je dr. Vošnjak napovedal interpelacijo na vlado zarad zedinjenja vseh Slovencev v eno slovensko državno skupino in vpeljanja slovenskega jezika v šole in uradnije. — V 14. seji se bode brala ta interpelacija.

Deželni zbor goriški

V 3. seji 6. oktobra je dr. Tonkli stavil po slovensko dvoje interpelacij: a) zastran ravnopravnosti jezikov v šolah in uradih (je po zapopadku, razun poslednje točke in nekterih razlogov, le ponovitev lanske dotične interpelacije, na katero ni vlada niti odgovorila, niti kaj storila tega, kar se je v njej zahtevalo). Vprašanja je stavil ta-le: 1) Kaj je visoka vlada storila, ali misli storiti, da se na Goriškem enakopravnost jezikov v ljudskih in srednjih šolah in v uradnijah vresniči?

2. Misli li vlada tiste uradnike v slovenskem jeziku zadostovati. 3) Ali misli visoka vlada sploh, kedar službe podeluje, sosebnost pa pri c. kr. apelacijski sodnji v Trstu držati se načela, da samo takim osebam službe podelí, ktere so tudi slovenščine ustmeno in pismeno zmožne? 4. Misli li visoka vlada poduk v srednjih šolah tako uravnati, da se bodo slovenski učenci na c. k. gimnaziji in realki po slovenski podučevali? Misli li visoka vlada storiti začetek dejanske izpeljave enakopravnosti jezikov na Goriškem s tem, da pri c. kr. okrožni sodnji v Gorici izpraznjeno mesto predsednika podelí taki osebi, ki je slovenskega jezika v govoru in pismu popolnoma zmožna? — Podpisani so: dr. Tonkli, A. Marušič, dr. Abram, dr. Žigon, Karol Pagliaruzzi. — Druga interpelacija je zadevala državno cesto, ki drži iz Gorice skoz Kanal, Tomin itd. na Koroško.

Tržaški deželni zbor.

„Jadranska Zarja“ piše: Posebno važnega do zdaj tržaški deželni zbor še ni sklenil. V seji 30. sept. je izrekel mestni zbor volitev gosp. Cegnarja za neveljavno, vendar ne soglasno, kakor trdi „Triest. Ztg.“ Zakaj se je to zgodilo, naj tukaj pojasnimo. Da bi g. Cegnar bil Lahon, nobeden ne bi se bil spodtikal nad njegovo volitvijo; ker se pa poteza za pravico slovenskih okoličanov, zato ga mestni očetje ne morejo videti. Da bi njega bili pri volitvi spodkopali, poslali so v njegov volitni okraj (pa tudi v druge) mnogo volitnih listkov. Pisala je te listke vse ena oseba, kar se po pisanji lahko pozna. Če niso bili magistratu listki ukradeni, ali če se niso skrivaj natisnili, kar bi vredno bilo, da se preišče, moral jih je poslati magistrat sam. Magistratni berič Kriščak (po magistratovo Crischack!) in še neka druga oseba, kakor čujemo, iz društva „Progresso“, nosila sta jih kmetom na dom. Na vseh teh listkih je bil za volilca zapisan dr. Enenkel in tudi imé vsakega volilca. Velevala sta kmetom, kdaj in kje se imajo ti listki oddati. 27 kmetov jih je v resnici oddalo, in tako je dobil dr. Enenkel 27 glasov; 13 kmetov je izbrisalo dr. Enenkelovo imé in zapisalo namesti njega Cegnarja na listke; drugi kmetje so listke strgali, ker Enenkla niso hoteli voliti, pa si niso vedeli sicer pomagati. Gosp. Cegnar je pri vsem tem dobil 63 glasov, nasprotnik njegov, dr. Enenkel pa le 27. Zarad tega pa, ker je onih 13 kmetov izbrisalo Enenkelovo ime, zavrgla se je Cegnarjeva volitev. Prašamo: ali ta faktum ni unicum v zgodovini? Sicer se pa temu nič ne čudimo, vsaj smo vže javno slišali necega zelo číslanega mestnega očeta govoriti: „če bo Cegnar izvoljen, pa ga ovržemo“.

Deželni zbor kranjski.

V 9. seji (ktero smo že zadnjič na kratko omenili) je ustavni odbor poročal o pismu ministra dr. Giskre zarad zapisnikov zborovih. Poročevalec Svetec je o tem pismu poročal tako-le:

Ustavni odbor je dobil v zadnji seji nalog, naj pismo c. k. deželnega predsedstva od 26. dne u. m., s katerim se naznanja odpis vis. c. kr. ministerstva notranjih zadev zastran tega, kako naj se pišejo in verificirajo sejni zapisniki, prevdari, in sl. deželnemu zboru že v prvi prihodnji seji primerne predloge o tem prinese. Po tem nalogu je ustavni odbor vzel to pismo v posvetovanje, ter ga je na vse strani, tako zastran oblike ali formalnosti, kakor zastran same reči ali meritornosti na tanko prevdaril, ter ima danes čast, po svojem poročevalcu vspeh svojega posvetovanja in storjeni sklep slavnemu zboru predložiti.

Kar se tiče najpred formalnosti, ustavni odbor nikakor ne more pripoznati, da bi bil gosp. minister no-

zarad malenčnih pomanjkljivosti, katerih skrbno iščejo, gledé protinarodnih poslancev pa tudi največe nepostavnosti volitve ne ovirajo. In še marsikaj imamo premisliti. — Če se spominjamo zadnjih volitev v državni zbor in pomislimo, kako se vedno sovraži in zaničuje naše narodno prizadevanje, naš jezik in naša literatura — kar jim je vse neznan — in kako se ob enem v zvezde kuje nemštvo, kako se vsaka protinarodna demonstracija odpadnikov in tujcev hvali in uvažuje, narodne manifestacije pa zaničljivo prezirajo in grdi; kako nas slovenske poslance odstranjuje iz odborov, kjer se konečno določuje, in kako se nam daje povsod čutiti, da smo tu neljubi gostje in da mi Slovenci tukaj v deželnem zboru, torej v javnem življenji, svojemu jeziku ne moremo nikdar pridobiti dejanske veljave; če pomislimo, da nemška vlada nikdar ne zine, če se borujemo za svojo dobro pravico, in da ona ni kazala niti razuma niti dobre volje za naše pravice in koristi; kako je vse naše tožbe in interpelacije z nekterimi frazami odpravila, — če pomislimo, da smo mi slovenski poslanci proti vsemu temu zastoj ugovarjali, in da — kakor sedanja večina misli in čuti — in pri svoji vedni manjščini v štirskem zboru za svoj narod nikdar nič ne bomo dosegli in doseči ne moremo; če pomislimo, da vlada izven zbora sama postave ne čišla, in jej tudi ne daje nobene veljave; kako vse prošnje zarad ravnopravnosti pod klop meče, kako bolj kakor kedaj preganja narodne uradnike in učitelje ter jih preganja iz dežele in namestuje s tujci jezika nezmožnimi — kako teh slednjih protinarodne agitacije ne le dopušča, ampak celo plačuje, kako se vlada očitno protivi slovenstvu in podpira lahonstvo, kako pri volitvah povsod dela proti našemu narodu in s pomočjo sebičnih tujcev narodove slabosti rabi za svoje namene, kako s pomočjo protežirane manjšine ogromno narodovo večino zatira in demoralizira, kako povsod vstvarja nenaravne, nezdrave in neprenesljive razmere, kako daje narodnim časnikom komaj dihati, če premislimo, s kako nečuvano nesramnostjo in hudobijo uradno laško-nemško časopisje žali naše narodno čustvo, kako se vedno provocirano ljudstvo obsoja in potem prepušča svojim mukam, kako se je odtegnila ljudstvu edina zaslomba, vera namreč do pravice vladine; — če vse to premislimo, potem se moramo prepričati, da se dela na popolni propad našega naroda, da se namera pogrezniti naš narod v surovost in nevednost, v kateri naj bo poginil in še le spremenjen v drug narod zopet sposoben postal za omiko.

Tu nam nastaja dolžnost braniti narod proti gospodarstvu tuje stranke in liberalizmu, ki tako cvetje poganja in to tem bolj, ker bi nam celó vsa pravičnost naših nasprotnikov ne mogla pomagati, kajti skušnja uči, da manjše ljudstvo zvezano z močnejim svojo samovest in svojo samostalnost bolj in bolj zgublja in da konečno neha biti. Mi Slovenci nismo za to rojeni, da bi tlakovaje nemštvu in lahonstvu poginili in v neprestanem boji za narodno eksistencijo porabili vse svoje moči, ktere moramo rabiti za dušni in materijalni napredek. Tudi mi Slovani imamo poklic, da do veljave pripomoremo načelom nravnosti, poštenosti in blagodušja. Najviše načelo, ki nas vodi pri vsem našem dejanji in nehanji, je to, da rešimo in ohranimo svojo eksistencijo; k temu nam pa more le pomagati ločitev od tujega naroda in ozka zveza z našimi brati v državi, s kterimi smo istega rodú, s kterimi moramo hoditi v prihodnje isto pot in s kterimi vsled priložene jezične karte „zemljevid slovenske dežele“ zdržema živimo na odločenem prostorji.

Nazaj segamo na najstarejšo zgodovinsko pravo, na pravo naravno; kar smo nekđaj bili, hočemo zopet biti, en narod, eno telo, narod svoboden in samostalen,

nemoten in zmeden po tujem vplivu in tujem varstvu; — svoje zadeve hočemo po svojih potrebah, po svojih pojemih, po svojem lastnem notranjem nagonu sami vrevati in oskrbovati. (Kon. prih.)

Vrtec lepoznanški.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

III.

Posvečeno bodi tvoje imé.

Zadonite združeni svetovi,
Vse danice, zvezde vse višin,
Zemlje toki, morskih rek valovi,
Zraka piš, kreposti globočin!
Zadonite trombe kerubimske,
Harpe svete korov angelskih,
Zadonite pesmi serafimske,
Hosiana bitju bitij vsih!

Sveto, sveto, sveto vedno bodi
Tvoje imé pravice silni Bog!
Na kolena zemlje vsi narodi,
Pojte — „Sveto, Sveto, Sveto!“ — krog.
Sveto imé neskončniga spomina,
De častim te vredno, daj, o daj!
Posvečeno v duhu tvôga sina
Bodi tu in tam in vekomaj!

Ko se cvetje krasne tulipane
Letnih dob iz popja zableší,
Ko svitlost prikazni še neznane
Nočni mrak obnebja preletí;
Ko na zraku zime jasno studne
Tisučerno zvezdic blesketá,
Se zavzame človek luči čudne,
Serce mu stermeja duh navdá.

To pa je o blesku tvoje slave,
Kar ob soncu žark planetni je;
Iz odsvita večne luči prave
Le utrinka blede iskriče.
In stermeje tebi zaderžali,
Pozabili tvojo slavo bi,
Tebi ne češenja skazovali,
Vsih svitlob ki živo jedro si?

Bliža ki posvetni se visosti,
Ktera kot on sam je sanj in prah,
Hipno čut napade ga slabosti,
Neželjen mu šine v žile strah.
Močnimu ponižno se priklanja,
V blesku kron mu serce trepetá,
Se za čast zatiravca poganja,
Ki mu ljud za nohtam prah veljá.

Slave pak bi tebi ne zapeli,
K' si vse visosti vir in car,
Tebi, ki si oče zemlji celi,
Vsim stvarém, zvezdišu vsim vladar?
Ki ko streseš rob obleke svoje,
Svitle te vse sonca zatemniš,
Al ko migneš, novih soncov roje
Iz kaósa vihtrati storiš.

Sveto bitje, živi Bog ljubezni,
Tebi čast in perva dika gré,
Posvečeno v strahu in bojezni,
Posvečeno bodi tvoje imé!

Tebi le spodobi se češenje,
Tebi gre, de glasno vsih strani,
Te žival nezmerno mergolenje,
De te duh in praha sin časti.

Zadonite vsi tedaj svetovi,
Vse danice, zvezde vse višin,
Zemlje toki, morskih rek valovi,
Zraka piš, kreposti globočin;
Zadonite trombe kerubimske,
Harpe dične, ves nebeški raj,
Zadonite pesmi serafimske:
„Sveto! Sveto! Sveto! vekomaj!“

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* Nova poštna naprava, velike hvale vredna, so mali listki („Korrespondenzkarte“ imenovani), po katerih odprto pismo pošlješ, ako si hočeš prihraniti papir, pečatni vozek in vrh tega še poštno marko za 5 krajc. Tak listek si kupiš le za 2 kr. — in vse drugo in poštne 3 krajc. si prihraniš. Na eno stran (na kateri je poštna marka za 2 krajc.), zapišeš imé onega, komur pišeš, in pa kraj, kjer stanuje; — na drugo stran zapišeš, kar mu pisati hočeš (prostora je za kakih 15 vrstic). Tako napisani listek (odprto pismo) oddaš pošti. Se vé, da poštar in pismonos lahko bere, kar si pisal in da taka odprta pisma niso za skrivne reči; al veliko reči, ki jih pišemo, je takih, ki jih vsak lahko bere, postavimo, da pišemo komu, naj pride, ali da mi pridemo, ali da se komu kaj naroči, kar ves svet lahko vé itd. — Taki listki so se začeli 1. dan t. m., in že so se ljudem tako priljubili, da jih pošte na kupe prodajajo. Piše se na te liste, kakor je komu drago, slovenski, nemški, italijanski itd. Dobivajo se ti listki po 2 krajc. na vseh poštah, pa tudi pri taci, ki poštne marke prodajajo. Državna kasa si je sicer s to napravo na prvi pogled sama sebi na škodo, ker dá papir in poštno marko na njih le za 2 krajc., naj gré pismo v našem cesarstvu še tako daleč; al to, kar si je s tem na škodo, pridobi si na drugo stran obilno s tem, da se na tavžente več rabi takih odprtih pisem, ki so ljudem tako priročni. Sicer bi morebiti nič ne pisal, tako pa pišeš zdaj mnogo mnogo pisem, v ktera te vabijo ti priročni listki.

* O zadevah popotnih pisem (pôsov) za brambovske rekrute. Na vprašanja, ktera gospôska ima oblast, brambovcem popotna pisma dajati in kako se imajo ti v razvidu imeti, je predsedstvo c. k. ministertva za deželno bran in javno varnost z razpisom od 17. septembra t. l., po dogovoru s c. k. ministerstvom za notranje reči razodelo, da imajo na podlagi odločbe §. 23. brambovske postave od 13. maja t. l. (alinea 1) oblast aktivnim brambovcem popotna pisma dajati tiste gosposke, oziroma njih načelniki, ktere so po razmeri ministerskega ukaza od 10. maja 1867. leta sploh poklicane, popotna pisma dajati. Kar to zadeva, kako se imajo sicer rabiti odločbe gori imenovanega ukaza, z ozirom na brambovce, ki niso v vojaški službi, se ima čas, za kateri se te potna pisma podelijo, na toliko vtesniti, na kolikor se bo moral pri primeri tega časa v obziru imeti čas, ki se potrebuje za izučbo brambovskih rekrutov in za vajo brambovcev v orožju. Ker se bodo, kakor že kaže, brambovski rekruti, ki so bili pri letošnji stavi asentirani, v mescih svečana in sušca, oziroma v mescih malega in vélikega travna polagoma v učbo vzeli, zato se jim popotni listi ne smejo za dalj časa podeljevati, kakor do konca meseca prosenca (januarja) 1870. leta.

Deželni zbori.

Deželni zbor goriški.

V 5. seji med drugim sporočuje poslanec dr. Tonkli v imenu odbora za vladne predloge o načrtu postave, ki zadeva organe, kateri imajo razsojati, ali se dá po zameni zemljišč zboljšati gospodarstvo dotičnih posestev. Zbor sprejme brez razgovora postavo v slovenskem in italijanskem jeziku. — Poslanec dr. Pajer poročuje v imenu deželnega odbora o pomoči, ktera naj bi se dovolila za narejanje mosta čez Sočo pri Peris-u in nasvetuje, da bi dovolilo se pomoči 25.000 gold. iz deželnega zaloga za narejanje mosta pri Perisu po tehničnem operatu, ki ga je potrdilo c. k. ministerstvo za notranje zadeve; pri glasovanju se sprejme odborov predlog brez ugovora. — Poslanec dr. Pajer stavi predlog, naj se ustanovi odsek 5 udov z naročilom, da pretresa: ali in kako naj bi se imele vpeljati v naši deželi neposrednje volitve poslancev za državni zbor in da predloži primerne nasvete; v 6. seji so bili v ta odbor voljeni dr. Pajer, dr. Doljak, Gorjup, Winkler in dr. Deperis. — Vladin zastopnik odgovarja na interpelacijo dr. Tonkli-a in tovaršev zaradi predelanja (koroške) ceste v kosu pri Dolgi Njivi ter pravi, da vsega tega, kar je bilo odločeno v letih 1868. in 1869., namreč za vsako leto 20.000 gold. za predelanje bolj strmih kosov erarske ceste, ki drži na Koroško, se nihče ni dotaknil, in ministerstvo ima denarje še vedno pripravljene, da jih izdá v tekočem in prihodnjem letu; potem takem pojde delo poravnanja ceste na Koroško lahko urno od rok, in to tem več, ker je upati, da se bo tudi za naprej v letne prevdarke postavljalo po 20.000 gld., da se imenovana cesta predela na vse strani. — Dalje poroča poslanec dr. Deperis o načrtu postave zastran ustanavljanja, obiskovanja in vzdrževanja ljudskih šol. Za branje slovenskega teksta se je poročevalcu dodal poslanec Marušič. V glavnem razgovoru nasvetuje poslanec dr. Tonkli, zbor naj prestopi čez vladin načrt na dnevni red. Po dokončanem glavnem razgovoru, v katerem ugovarjajo dr. Doljak, dr. Pajer in poročevalec dr. Deperis predlogu dr. Tonkli-evemu, glasuje se o predlogu za prestop na dnevni red, ki ostane v manjšini; postava sama je bila v sledeči seji po živahni debati sprejeta.

V 6. seji se je bral v prvo zapisnik tudi po slovenski. Na navadno glavarjevo vprašanje: Ima li kdo kaj zoper zapisnik? prosi posl. Pajer za besedo in se huduje nad slovenskim zapisnikom. Dr. Pajer je edini poslanec na laški strani, kateri je književne slovensčine zmožen in tudi slovenske časnike bere — pravi „Domov.“ — in vendar se je jako razsrdil! Dogovorjeno je bilo med slovenskimi poslanci, da ne bo P.-u nobeden nič odgovarjal, in tako je tudi bilo.

Štajarski deželni zbor.

V 19. seji je dr. Hafner v imenu odborovem poročal o vinski šoli poleg Maribora. Odbor je pripočal, naj se kupi tako imenovana Pikardija; dr. Prelog se temu ustavlja, ker je kraj zelo nezdrav; ž njim potegnejo še drugi poslanci, in naposled se je vsa stvar izročila odboru, naj še enkrat pretrese. — Dr. Rechbauer v imenu ustavnega odbora nasvetuje, naj zbor sklene, da se odpravi konkordat; Herman obžaluje, da deželni zbor zdaj, ko državno poslopje Avstrije poka na vseh krajih, nima se za ničesa družega potegovati nego za to, da bi konec vzel konkordat. Al metal je bob v steno: vsa zbornica, razun Hermana, je glasovala za to, da se ves konkordat odpravi in brž (24. poslancev ni bilo pričujočih). — Naš deželni zbor je res prav čudna glava, nemški „liberalizem“ trosi s

jasnega neba upor Kotorcev osupnil svet. Brž pa, ko se je po svetu raznesel glas o upor tem, brž je počil tudi glas, da je to panslavistična agitacija, da se punt dela z ruskimi rublji itd. To je že dandanes preljuba navada, da vsega je Rus kriv, kar se na slovenski zemlji godi, — svojih napak pa ne vidimo! Kdo neki more na vrat na nos to ali uno dolžiti, dokler ne leži jasno pred svetom, kar se sumiči? Ako se pogleda v Dalmacijo, kjer biva okoli 400.000 Slovanov (Srbo-Hrvatov, ki se, zlasti po severno-vzhodnji notranji deželi, zovejo tudi Vlaha (Morlaki), pa le kakih 20.000 Lahov; vsa dežela šteje 14 mest, 44 trgov in 983 vasi), pa vidi, kako silovito Lapenna, Alesani in drugovi njuni slovanski narod tlačijo pod jarem laščine, ne bo se čudil, da je nevolja naroda priklopela do vrhunca in da se je vnel krvavi punt, ko je pristopil še drug vzrok. Nihče ne more zagovarjati silovitega upora ali odobrovati punta, al vsak poštenjak in vsak prijatelj Avstrije mora preiskavati natoro rane, ako jo hoče zaceliti. Ko bi se bilo brž izprva previdno postopalo, — ko bi se bili cenili glasi rodoljubnih poslancev v dalmatinskem zboru, nadjati se je, da bi se bila potolažila nevolja in bi se bil ugasil plemen upora. Zdaj se kri preliva na obeh straneh, državi bo vkrotenje upora prizadjalo na milijone stroškov, siromaški narod bode še siromašnejši, in tako sledijo vsi prežalostni nasledki, ki jih imata punt in vojska za seboj!

Poglejmo zdaj v to nesrečno deželo, in čujmo, kaj se ondi godi.

Dalmacija je ozka, dolga primorska dežela ob jadranskem morji, na trdni zemlji se meji s Hrvaško, Črnogoro, turško Ercegovino itd. Zemlja je večidel gorata z mnogimi dolinami in malimi planjavami, prav Kras je. Vasi so revne, živeža ni in še drv ne za kurjavo pozimi. Kotor (Cattaro), glavno mesto z velikimi gorami obdanega kotorskega okraja, ki meri 11 kvadratnih milj in šteje 31.000 prebivalcev, stoji prav v kotu morskega zaliva, „Bocche di Cattaro“ laški, slovansko „Boka kotorska“ imenovanega, ima pazár (sejmišče) in trdnjavo ter je škofov sedež. Mesto ima 5000 prebivalcev, ki se pečajo s trštvom, ribjim lovom in vožnjo po morji. Pri vhodu v zaliv, kateri je eden najvarnejših v jadranskem morji, je trdnjava „Novgrad“ (Castelnuovo), s ktere se opazuje „Črnagora“. Kotorski okraj in mesto je 1430. leta prišlo v oblast Benečanom, 1797. leta Avstriji, 1805. leta Italiji; 1810. leta francoski Iliriji, 1814. leta zopet Avstriji.

„Wien. Tagbl.“ naznanja, da upor že obsega 10 štirjaških milj, da več ko 20.000 mož stoji v orožju, da je med njimi 6000 mož iz turške Hrvatije in Ercegovine in 2000 Črnogorcev. Dopisnik tega lista celó izreka skrb, da se utegnejo vzdigniti vsi južni Slovani in Srbi, in bilo bi naši in turški armadi vojskovati se zoper 200.000 mož. To bi bila silna revolucija, katero, kakor pravi, podpira Rusija! Dalje pripoveduje, da se je že sestavila začasna vlada, njej na čelu sta selska predstojnika (kapitana) brojški in poborski in budvanski knez. — Mnogo družin je pobegnilo iz Kotora v Črnogoro. — „Wanderer“ pripoveduje, da upornike vodi Brončič, bogat kmet iz Zupe. Uporniki imajo izvrstno orožje; vsak mož ima puško, 3–4 pištole, hanžar in ostro brušene nože. Svoje zaloge in družine so poslali v turške pokrajine. Razdeljeni so v skupine, ki se med seboj porazumevajo s streli, s temi si zlasti naznanjajo prihod bark in vojakov. Ceste in pota so založene s pečinami, okoli svojih ležišč so izkopali globoke rove, tako da ni moč do njih. V soteskah s skalovja valé kamenje nad vojake. — Druga govorica pripoveduje, da se uporniki hočejo pogajati, a ne z vojskovodjem Wagner-jem, ampak z njegovim prednikom Filipovičem.

Pismeno pogodbo, v kateri se jim mora obljubiti, da ne bodo kaznovani in da jim ostanejo prejšnje pravice o vojni dolžnosti, moralo bi pa Njega Veličanstvo cesar sam lastnoročno podpisati, ker nimajo celó nobenega zaupanja do vojaških in drugih uradnikov cesarskih.

Da pa se uporniki zanašajo na pomoč Črnogorcev in Ercegovincev, temu je priča oklic upornega odbora kotorskega, ki se glasí tako-le: „Sokoli mladenči naših gorá! Bojna ura je udarila z gore Lovčena ter naznanja našim sovražnikom, da so vstale naše goré. Naši sovražniki so raztrgali pisma naših svobod ter so nam žugali s prelivanjem krvi naših bratov, ako jim ne izročimo svojih sinov. Toda Vila dalmatinskih gorá je letela k hrabremu mladenču Ivanu Crnojeviću, kateri pod razvalinami belega grada Obodskega spi ter se ne bode mudil prebuditi, da zveste svoje sokole popelje do novih zmag. Na noge! Na noge! ljud mladih boriteljev kotorskih gorá! Spominjaj se svojih pradedov, ktere je popeval Kačić, rekoč, da znajo voditi meč kakor Madjari, puško kakor Črnogorci, da so spretni kakor Ercegovinci, premeteni kakor Italijani in krepki kakor Bosnjaki. — Z višin naših gorá naše puške smrt ponesó v vrsto naših sovražnikov in naše vile bodo skale valile na-nje. Črnagora! ali slišiš naš klic po svobodi? Ercegovinci! slišite li naš vojskuni poziv? Vedite, da nas je mnogo in to odločnih. Vi veste, bratje, da se borimo za važno stvar, za svojo svobodo, ki nam je dražja nego življenje. Svobodni hočemo biti, kakor so bili naši očetje, ki so posekali Turka, ter orožja ne denemo iz rok, predno ne zmaga naša pravica!“

Vrtec lepoznavski.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

IV.

Vlada tvoja pridi nam!

Blagor kjer kraljuje splošne sprave,
Snaga kjer si vsnuje tihi dom,
Spora zmaj potuhne krute glave,
Mir puhti bratinstva cvetni kom.
Tam so res na zemlji tej nebesa,
Zgine tam nevolje siv oblak,
Slast odsvit je vsakiga očesa,
Človek tam je angelam enak.

Tam v izdaj šibkejšiga ne pazi
Skrivni tat, ko gladni bistroid,
Serčnih mer hinavšina ne kazi,
Bratu vsak marljivo množi prid.
Blagočut prijazna je beseda,
Dobročin namembe je izraz,
Na korist le bližniga se gleda,
Djanje kjer ukaže serca glas.

Vsih platí odmev je le ljubezen,
Polna je sočutja vsaka stran,
Človek clo namen lažnivih tresen,
Delam le pobožne misli vdan.
Je prepír, pa blagočutja samo,
V dobri mu kdo prvi stop dospè,
De od tam prostejši krepko ramo
Bratu v prid podati ročen je.

Dan za dnem preteče v miru gladko,
Hvale poln, molitvi posvečen,
Dela trud izide v spanje sladko,
V sad gotov pretvori se namen.

Spolni se v izviru vsaka želja,
Sloga sere zedini društva vse,
Solze so v očesu le veselja,
Tuge jok neznan človeštvu je.

Zgine duh nesložnosti, bojezni,
Vse navdá zaúpa jasni kras,
Bog je cilj, pričina vse ljubezni,
Vedno le pravilo on za nas.
Vlade cvet, al že si ti med nami,
Vlade slad, al nas navdajaš mar?
Sta dosežna perhlo slabi rami,
Al sta sanj, za tu — nebitna stvar?

Žalibog! sta daljno proč od zemlje,
Naši po slepoti splašena,
Greha ki za kazni vir ne jemlje,
Napčno vsim priprosti uzrok dá.
Še temni pomota naše glave,
Še razum zavit je v gosti mrak,
Dih zastonj zaúpa v sape zdrave,
Strasti je igrača smertni vsak.

Istina, pravica, mož-beseda,
Prazni so in votli glasi še,
Le zaman po zmage znakih gleda,
Ki si zbral pravedno cesto je.
Kar velí zapoved vere svete,
Rani se na zemlji vsaki dan,
Uma dar, in milosti prejete,
Bo še dnes, ko nekdam, zakopan.

Zgini ta napaka, mili oče,
Vlade slad pravične doжди nam,
Pravo pot ki vižati nas hoče,
Krepi moč do mračne meje tam;
Sveti nam prijazna luč pokoja,
Pervimu nekdam namenjena,
Doba brez terpinčenja in znoja,
Brez pregreh in tug napadanja.

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

V 17. seji utrjuje dr. Toman predlog svoj zarad železnice iz Loke v Gorico in željo izrekuje, da deželni zbor se zarad nje obrne do ministerstva kupčijstva in državnega zbora. Predlog se je izročil gospodarskemu odseku. — Posl. Kromer poroča v imenu finančnega odseka o sprejemu normalno-šolskega zaklada v oskrbníštvo deželnega odbora, in o proračunu tega zaklada za leto 1870., po katerem se kažejo stroški z 7401 gold., dohodki skupni pa z 10.895 gold. tako, da konec leta bi ostalo še 3494 gold. Vsi predlogi so bili sprejeti. — Poslanec Svetec poroča v imenu odseka za gruntne davek tako-le: „Kar je namreč deželni zbor lani od sl. predsedstva c. kr. deželne vlade prosil, naj bi se po Najvišem sklepu od 31. decembra 1864. l. gruntne davek ne odpisoval samo zavolj slabe letine, ampak tudi zavolj preobloženja, — potem naj bi se tisti zneski, ki se imajo zavolj preobloženja odpisati, že precej od začetka leta izločili in ne tirjali, in potem naj bi se nasveti, koliko in komu se ima kaj odpisati, konec vsacega leta in pred ko mogoče predlagali, temu vsemu popolnoma ustreza ukaz, ki ga je izdalo c. k. finančne direkcije predsedstvo dne 19. avg. t. l. do c. k. okrajnih glavarstev in c. k. davkarij, in ki se nahaja v rokah sl. zbora v prilogi 37. Le eno vprašanje je zdaj še, namreč ali bodo tudi izvršilni organi, to je, cesarska okrajna (kantonska) glavarstva in davkarije svojo nalogo na tanko in

vestno dopolnovali v tem obziru, da bodo, kolikor je koli mogoče, vse preobložene gospodarje izkazovali, ter ne gledé na veliki trud in težave, ki jih ima tako delo, za to skrbeli, da bodo ti vsi, kolikor mogoče v pravični razmeri deležni dobrote, z Najvišim sklepom od 31. decembra 1864. leta jim namenjene. Le ako tudi te gosposke storé svojo dolžnost, nadjati se je primernega in zdatnega vspeha. Ako pa te gosposke za kateri kraj nič ne predložé, potlej se samo ob sebi razume, da ministerstvo tudi nobenega odpisa privoliti ne more. To je bilo, kakor je podoba, tudi krivo, da se je za 1867. leto več ko dve tretjini menj odpisalo, kakor za 1866. leto; to je krivo, da se nekim okrajem odpisujejo precejšnji zneski, a drugim, ki so tudi preobloženi, nič; ali da se istemu okraju eno leto odpiše, drugo ne. Iz pridjanega izkaza je razvidno, kako se je v imenovanih dveh letih po raznih okrajih zastran tega godilo. Vidi se, kako različno se je ravnalo, kako neenako je bila dobrota razdeljena. Po vsem tem je eno gotovo, namreč to, ako hočemo, da se blagosrčni namen Njih Veličanstva izpolni, moramo z vso pazljivostjo na to gledati, da se pozvedbe, kdo je preobložen, po vseh okrajih, in to kolikor mogoče enakomerno storé. Zato bo treba, da se tista c. kr. okrajna glavarstva, ki so doslej v tej reči zaostajala, prebudé na živeje delovanje; da če potrebujejo kacega navoda ali nauka, jim se ta dá, in ker je posebno veliko na tem ležeče, da so zaupniki, ki se po finančnega vodstva ukazu smejo privzeti, res izvedeni, zanesljivi in tudi pred ljudstvom zaupanja vredni možje, zato naj bi se priporočilo c. k. glavarstvom v ta namen jemati tudi take može, ktere bi občinski zastop sam za to izvolil. Vrh tega mora odbor povdarjati še to-le: Ljudem se namreč izdajajo davkovske bukvice še zmirom samo v nemškem jeziku, čeravno je že zdavnej obljubljen, da bodo tudi v slovenskem. Potem je pri rekih davkarijah večkrat ta navada, da ljudém, ki imajo na več bukvic plačevati, če kaj na odbót (à konto) prinesó, jim se to ne zaračuna po primeri na vse bukvice, ampak včasí menda iz same lágoti (komoditete) samo na ene bukvice. Potem se pa lahko zgodi, da je na ene bukvice ves dolg za celo leto izplačan, na druge pa za celo leto še ostane, in ljudje, ki so mislili, da je znesek, ki so ga plačali, vsaj za ene kvatre, ali morebiti za pol leta za ves davek zalegel, ostanejo po omenjenem ravnanju še naprej v dolgu in rubežni. Poslednjič se je omenilo katastralne reambulacije, ki je še zmiraj v naši deželi, in odsek je bil zastran nje te misli, da je zdaj gledé na novo postavo o zemljiškem davku najbrže odveč, in da bi lahko prenehale, ali vsaj, ako se vladi zdi še potrebne, naj bi se vsaj nikakoršni stroški več občinam ne nakladali, ker ima po §. 14. omenjene nove postave vse take stroške sama država trpeti. — Po vsem tem je odbor nasvetoval: Slavno c. kr. deželne vlade, oziroma c. kr. finančne direkcije predsedstvo se prosi: a) Naj blagovoli svojo pozornost obračati na to, da se bo Najviši sklep, dotično njegov ukaz od 19. avgusta t. l., po vseh okrajih, kolikor mogoče, enakomerno spolnoval, ter v ta namen delovati na c. kr. okrajna glavarstva in c. k. davkarije, ako bo treba, z naukom in spodbudo. b) Naj blagovoli c. kr. okrajnim glavarstvom priporočiti, da bodo pri pozvedovanju, kdo je preobložen, za izvedence in zaupnike privzemali tudi take može, ktere občinski zastop za ta namen naznani. c) Naj blagovoli poskrbeti, da se davkovske bukvice izdadó v nemškem in slovenskem jeziku. d) Naj blagovoli c. kr. davkarijam ukazati, da naj tistim davka-plačnikom, ki na več bukvic plačujejo, njih delna plačila (Theilzahlungen), ki še niso zapadla, kolikor je mogoče, na vse bukvice enakomerno zarajtujejo. e)

gočne gozde, zdaj so skor vsi zginili. Golo skalovje, Kraške luknje, planjave polne peči nam strlijo naproti ravno tako na goličavah gora kakor na planem. V teh golih žalostnih krajih spomladi le redka travica raste, ki jo brž koze pomulijo ali pa jo požge poletinska vročina; le z veliko težavo vjame kmetovalec peščico zemlje, ki jo dež poplavi s sprstenelih pečin, da jo porabi za polje. Strašna vročina, potem pa spet ostra burja ste povsod nadlogi tej deželi.

Kakor pa je žalosten pogled večega dela te dežele, tako je v dolinah in pa obrežji zemlja ne le rodovitna, temuč tudi rajsko lepa. Polja ima 12 odstotkov, gozda 21, pašnikov 57. Iz tega se vidi, da ima polja najmanj. Zato vsako leto Dalmacija potrebuje 1 milijon 264.000 vaganov (mecnov) tuje pšenice in rži. Vina prideluje malo.

Dalmacija ima malo vodá, le 3 reke so večje: Krka, Cetina in Narenta, — Narenta dela na svojem koncu velika močvirja; tu je dežela nezdrava, pravo gnjezdo mrzlici. Začeli so sicer poslednji čas strugo tej reki obravnavati, al prepočasi napreduje to sila potrebno delo.

Vprašanje je: ali se ne more poljedelstvo v Dalmaciji povzdigniti? Važno je to vprašanje, al dozdaj, žalibog! vlada še ni na to mislila.

Kako pa stoji z obrtnijo v tej deželi? — Tudi ta je zeló revna; kar velike obrtnije izdelajo, je vredno le pol drugi milijon gold., izdelki male obrtnije pa se cenijo na dobra 2 milijona.

Kako pa je s kupčijo? Lega ob morji in izvrstne luke (ladjostaje) kažejo Dalmaciji pot trgovstva po morji. Tu bi se lahko opomogla. Al žalibog! tudi tu se kaže malo veselega. Le dve cesti peljete iz Hrvaškega v gornjo Dalmacijo do Spljeta, odtodi pa le ena sama v južno Dalmacijo, in še ta je večkrat pretrgana. Iz vse Turčije pelje le ena cesta iz Mostara v Metković. Sicer je le malo dobrih cest, večidel so poti le za tovoriti čez groblje in ostro kamenje, po katerih osel in mula komaj tavata. — In to je krivo, da tudi trgovstvo hira.

Razun vojnih in Lloydovih ladij, ki morajo sem zahajati, ne vidi Dalmacija nobenih družih parnih ladij; ladij z jadrí šteje Dalmacija 45, ki dalje jadrajo, — 74, ki se ob primorji sèm ter tjà vozijo, in 825 malih ladjic. Na pol manj se izvažva iz Dalmacije, kakor se v Dalmacijo vozi blaga! In vendar so Dalmatinci najboljši mornarji; njih vidimo na vseh avstrijskih vojnih ladijah, njih na tisoče služi tujim gospodarjem!

Tako vidimo Dalmacijo v vsem zanemarjeno brez poljedelstva, brez obrtnije, brez trgovine, ubogo iz zapuščeno! (Kon. prih.)

Vrtec lepoznanški.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

V.

Vlada tvoja zgodi se.

Bog nebes, voditelj sveta tega,
Stvarnik naš, ozvezdja in prahú,
Poln izvirk, pričina bitja vsega,
Večni duh uspeha in mirú!
Nedosežno, modro, blago bitje,
Snag zaklad, modrosti in dobrot,
Vsim stvarém brez mere plodno klitje,
Rojstvo vsih ljubezni in lepot!

Od kresnic do bleska Kerubina,
Od perhnin do trupla sončniga,
Vsih osup je tvoja veličina,
Vsim nagib le volja tvoja da.
Do mahú od cedre veličanske,
Do šeptanj od treska zlih vremen,
Spriča vse moči nam tvoje djanske,
Sjajni ert, veršine tvojih cen.

Ti veliš — blešče krogle spejo
Hipno v mrak neskončne delje tje,
Zapoveš, in nove priderejo,
Lepših svit okrožje kinči vse;
Naročiš, in luči neštevilno
Zalša ti obleke sončni rob,
Migneš le, nališpa se obilno
Zemlja vsa pretežena blešob.

Kimneš, de! — pretí nam doba treska,
Narod cel človeški trepetá;
Rečeš, ne! vesela ura leska,
Zemlja raj je plodni, srečna vsa;
Ti veliš, pozimska slana skrije
V beli plajš gošave, polja, sad,
Zapoveš, in rahlo se razvije
Skrito vse v oživljeno pomlad.

Bog visok nebes in sveta tega,
Tebi kdo primeriti se sme?
Sonca kras, bleskot okrožja vsega,
Zgine v nič, ko tebe se zavé.
Iz globín, iz delje neizmerne,
Gleda te, ko mi, čistejši duh,
Miglej tvoj tajivne in nevarne
Razkropí, ko piš kardelo muh.

Bog visok obnebja, zemlje, sveta,
Vsih deržav, vladarjev, kraljev car,
Vredno s čim časti te duša vneta,
Vmerlih kak prijeten ti je dar?
Samo to, de tvojiga kraljestva
V krogu se pobožno vkloni vsak,
V zvezi de nezmerne posestva
Zjasni se pohlepnosti oblak.

Svet spoznaj, in tu in unkraj groba,
Tvojo čast, in tvojo visokost,
Bodi duh, al bodi perst-osoba,
Velikan, vladar, al kmet priprost;
Tebi gre, de pade na kolena
Pred teboj, kar gibati se zná,
Vlade vsak de tvoje tehta ceno,
Vse ji v prid do zadne trohe da.

Tebi gre, de tu v deželi skusbe
Prepusti se tvôm naklonbam svet,
Serca žar de čisti grešne gnusbe,
Živo zmir za tvojo slavo vnet;
Tebi gre, de človek vedno meri
V isti cilj, ki tvoja mera je:
„Sreča vsih! prospéh keržanski veri!“
Ta namen, naš oče, zgodi se!
(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gradca. — Nova c. k. gimnazija šteje 195 učencev v vsem skupaj. Največ jih je v nižih razredih; v 8. razredu jih je le 6 — tedaj toliko kot učiteljev, v 7. jih je 20, v 6. le 8. To so pač žive priče, kako nepotrebno je še nove nemške gimnazije v Gradcu,

in tretjič tudi sedanjega ministerstva sistema ni boljša, kakor unih, ki so propali. Nek nemšk poslanec je rekel: ideja oktoberske diplome, to je tisto, kar bi moralo pred očmi biti vsem državnikom v Avstriji, ki hočejo z novega osnovati Avstrijo. In tudi jaz mislim, kadar bode spet nastopila prava ideja oktoberske diplome, tista ideja, ktera se z eno besedo lahko izrazi — čeravno je beseda morda taka, da tu ali tam nastane strah pred to besedo — če namreč nastopi federalizem v vseh državnopravičenih kraljestvih in deželah — potem bomo morda tako osnovo pridobili, da bodo avstrijski narodi zadovoljni in nezadovoljnost se bode potem odstranila. Če pa Nemci, kar jim tudi nečemo braniti — se vé da v Avstriji, ker zunaj Avstrije ni pripuščeno — želijo med seboj ože zveze, tedaj jim tudi Slovani ne bodo nikdar nasproti stopili; napravite si svojo nemško skupino, nam pa dajte zedinjeno Slovenijo, ktere vsi želimo. (Dobro! Gromeča pohvala.)

Potem se je glasovalo. Predlog dr. Kaltenebergerja za direktne volitve je padel; predlog deželnega odbora zoper direktne volitve pa je bil z veliko večino sprejet.

Slovansko slovstvo.

* *Slomšekovih „Drobtinic“* 20. tečaj je nedavno prišel na svetlo in se prodaja po 1 gld. 20 kr. Vrednik jim je bil gosp. Fr. Kosar, dekan v Kozjem na Štajarskem. V tem tečaju se nahaja tudi iz zapuščine nepozabljivega knezoškofa Slomškega dragocen sestavek „Pastirska hrana“.

* *Slovenski tabori.* Za prosto slovensko ljudstvo spisal dr. Vošnjak, izdalo in založilo politično društvo v Mariboru. — Brošurica v 3 razdelkih v lahko umevni in gladki besedi popisuje bistvo taborov, kje so dozdej na Slovenskem bili in o čem se je sklepalo. Glavarju okolice ljubljanske g. Pajku pa še posebno priporočamo to knjižico, da se mož podučí, kako se „Versammlung unter freiem Himmel“ po slovenski, ali, če slovenske besede ne mara slišati, po kranjski pravi.

Ozir po svetu.

Pogled na bojišče v Dalmaciji.

(Konec.)

Tako vidimo Dalmacijo v vsem zanemarjeno brez napredka v kmetijstvu, brez obrtnijstva in kupčijstva. Iz lastne moči se ne more povzdigniti. Kdor je bogat, postane še lože bogatejši, — kdor je siromak, ostane siromak in si le težko prisluži svoj vsakdanji kruh.

Zato je dolžnost vladi, da pride na pomoč deželi. Ni ne to zadosti, da se izpisujejo davki in s silo tirjajo, — treba je tudi kapitala na posodo dati, in v Dalmaciji bode kapital donasal obilne obresti.

Mislimo si zadej turško Hrvaško, Bosno, Ercegovino obdelano, po cestah in železnicah med seboj, z družimi bližnjimi deželami in z Dalmacijo zvezano, po tej poti pa kupčijo in obrtnijo povzdignjeno — kako vesel razgled stopi pred naše oči! — Ta razgled naj naši vladniki pred očmi imajo, — to naj bode cilj in konec njihove politike!

Dalmacija je sicer le primorska dežela, al ona je ključ, kateri odpira pot v Turčijo.

Brez prevdarka, brez pameti se je besedovalo dozdej tako-le: turške dežele so na nizki stopinji kmetijstva in obrtnijstva, tedaj tudi Dalmaciji ni pomagati. To je prazna čenčarija; narobe je pravo: „ker imamo Dalmacijo, zato jo hočemo v bolji stan spraviti in obdržati, tedaj moramo v dežele, ki so za njo, vriniti se, omikati jih in si jih pridobiti.“

Zmiraj smo le tiščali v Nemčijo, kjer za nas ne marajo in od kodar nobenega prida nimamo, — v jutrovih deželah pa je vsaka vlada, in še celó pruska imela več upljiva kakor Avstrija!

Nobena dežela v Avstriji nima na malem prostoru toliko trdnjav kakor Dalmacija. Že v starodavnih časih so si jih naredili in francoska in avstrijska vlada jih pomnožile.

Leta 1866. je bilo le toliko vojakov v deželi, kolikor jih je treba bilo za brambo trdnjav, namreč kakih 10.000. Le malo krdelo je bilo v gornji Dalmaciji za vojsko na planem odločeno, in temu se je pridružila narodna straža (terrier). Teh je bilo 22.000, ki so bili dobro oboroženi. Bili so pa razdeljeni na 2 kampa, namreč v „mobilno“ vojsko in v „reservo“ za brambo dežele. Koliko moč ima ta narodna straža, to bi bili Lahi izvedeli, ko bi bili leta 1866. napadli Dalmacijo, — to pa pozveda zdaj tudi avstrijska armada, ki se že mnogo tednov bojuje s Kotorci in še si jih ni podvrgla.

Dalmacijo moremo tedaj ohraniti — le, ako nam je narod zvest, zato je treba to zvestobo gojiti in ne je žaliti. Ne vojaška sila more nam ohraniti to deželo, ampak le udanost in zvestoba naroda.

Dalmacija je poleg mornarjev še 5 odstotkov naroda dala v brambo dežele, — zdaj po novi vojni postavi jih mora v vojsko dati le 3 odstotke. Ali ni bilo staro bolje kakor novo?

Al za to se vlada ni brigala; vse je hotela le po enem kopitu osnovati, in to je največ naredilo punt.

Zares! ako nočemo za Dalmacijo kaj več storiti kakor dozdej, in če hočemo napačno pot hoditi kakor smo jo hodili zdaj, potem je pa bolje, da se odkrižamo Dalmacije; kajti vsak sold, ki ga potrošimo za-njo, je zavržen, in vsaka kaplja krvi, ki jo prelije naša armada, bila bi v nebó vpijoča pregreha. Potem naj se pa Avstrija tudi odpové vladarstvu, ker bi kazala, da ni sposobna, da bi obstala.

Če pa tega nočemo, nastopimo drugo pot, in to prav resno in brez obotave.

Dajmo obdelati zemljo, — naredimo ceste in železnice v Dalmacijo, — sklenimo kupčijsko zvezo s turškimi deželami, ki so za Dalmacijo, — povzdignimo šolstvo in vstopimo se odločno na stran slovansko: to so naloge, ki jih ima spolniti vlada.

Tako čez nekoliko let ne bode Dalmacija več siromaška, zapuščena, in ne bo nepotreben „kamniten rep“ avstrijsk, ampak postala bode cveteča, srečna dežela.

Mislimo tudi na to, kaj nam bode Dalmacija veljala, kedar se začné prekucije na Turškem, ktere bodo pred ali pozneje, in ne več dolgo, tako gotove kakor je amen v Očenašu.

Vrtec lepoznanški.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

VI.

Daj nam dnes potrebno vse.

Scer dajaš brez prosbe nam osebno,
Vidiš prej, kaj sila je, ko mi,
Ceniš kar je vsakimu potrebno,
Prej ko v njem se želja prebudi;
Daš otroku gladnemu v zibelki,
Kar mu moč izreči še ne da,
Cvetlici na trati, v gozdu jelki
Dojde brez besed zahtevanja.

Plod lanú, konopniga prediva,
Lišpa polj široko cvetni plan,
Žitnica bogata tik je njiva,
Polja krog prostrane hoste stan;
Trop ovac na pustini se pase,
Volne poln za zimski kruti mraz,
Vinograd obložen zreti dá se,
Blagora težak je žitni klas.

Tega daš obilno sam od sebe,
Pred ko stisk potrebe kdo spozná,
Kaj tedaj nadlegali bi tebe,
Tvoj previd brez prosbe vse nam dá!
Tode ti ukažeš, de se prosí,
Rekel si: Prosite pristno me,
Vsakim po zahtevanju se znosi,
Le de v prid in snago dar mu je.

Človek pa spoznati vedno ima,
Dojde de po tebi vsaka stvar,
Samodsé de svet ničesar nima,
Tvoj de je, kar pride, blagi dar.
Splošno se zedini v tebi krasno,
Vsemu si podpor, obstoj, izid,
Svetu tak oznani se naglasno,
Vse od tam, človeku vse je v prid.

Je tedaj spodobno de se moli,
Hleba nam daruj za dnešni dan,
Nej doní zaupno vse okoli:
Manjkanja nam bodi krepki bran!
Nam daruj le to, kar je potrebno,
Ne preveč, ne kupoma, ne dik,
Tudi ne, kar bilo bi posebno,
Al celó le samoljubja mik.

Daj nam le, kar neobhodno terjá
Časniga življenja silni stisk,
Krepki skit, ko kvara ost namerja,
Zdatni bran, grozí ko s treskam blisk;
Zmage venc, ko bor s pregreho žuga,
Vedri um, ko bliža se oblak,
V tebe up, ko nas napada tuga,
Blažno vse premeni v srečo tak.

Tuje nam ostani sporno vrenje,
Nam neznan zavid in muke jok,
Mirno se premikaj nam življenje,
Čistiga izvirka rahli tok.
Bodo tak se snage vse združile
Tebi v čast, človeštvu v cvet in prid,
Vsahnule nasprotne puste sile,
Sadja poln in slave bo izid.

Zdravje scer tvoj vedni dar nam bodi,
S tem pa tih in zadovoljen čut,
Vzame ki kar koli se prigodi,
Tvoj za dar, ne za naključbe but.
Blagor nas tedaj ne bo zapušal,
Nam bo vse dsrilo iz nebes,
Milo ti to prosbo boš poslušal:
„Bog visok, potrebno daj nam dnes!“

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gorice. — Horribile dictu! 85 slov. študentov viših šol je iz Gradca poslalo „befebl“ v Gorico deželnim poslancem gg. Črnetu, Marušiču, Winklerju, Rozmanu, Polaju, Pagliaruzzi-u, Goriupu in Abramcu, da naj kar brž položé mandat deželnega poslanstva, in to zato, ker niso podpisali interpelacije zarad „zedinjene

Slovenije“. Kar se je lani pripetilo državnim poslancem dr. Tomanu in njegovim tovaršem od dunajskih študentov, to isto je zdaj pripetilo se goriškim poslancem od graških študentov. Ker pa so državni poslanci preživeli oni strah, bodo tega gotovo tudi deželni poslanci goriški; saj dozdej še nismo čuli, da bi bila po besedah „Slov. Nar.“ božjast „skrčila udov“ poslanških. Kar se tiče podpisov interpelacije same, je težko spuščati se v presojo onemu, komur niso klubove obravnave na tanko jasne; a to je gotovo, da disciplina je prvo pravilo kluba, brez ktere soglasno postopanje ni mogoče. V klubu pa ne sme vladati terorizem, ampak vestno prepričanje, in komur se po vsestranskem prevdanku v sedanjih okoliščinah ne zdi še ugoden čas, spravljati na dnevni red „Slovenijo“, ne more se za tega del psovati za izdajalca domovine. „Izdajalca domovine“ sta bila svoj čas nekterim Hrvatom tudi prva rodoljuba ban Jelačić in škup Strossmajer — a kaj veljata ta dva moža zdaj pravim Hrvatom, in kje so oni, ki so ju pitali z izdajalci? Možje, kakor Črne, Marušič, Winkler itd. so menda že toliko preskušeni prestali, da jim neomadeževano ostane častno ime rodoljubov, in ako zdajci niso pritegnili interpelaciji, jim je gotovo vkljub temu „zedinjena Slovenija“ toliko živa želja kakor je rodoljubnima gospodoma dr. Tonklicu in dr. Žigonu. — Da goreča naša mladež hrepení po tem uzoru, čast in hvala jej! — al da se ona še v šolah vtika v stvari, za ktere nima še „vestes nuptiales“, to je krivda onih, ki za vsako pisarijo imajo pripravljene svoje liste. Kar nisi komu dal, tega tudi zahtevati ne moreš, da bi ti nazaj dal. Tedaj le takrat še le, kedar mladenči postanejo možje volilci, imajo njihove zaupnice ali nezaupnice svojo upravičenost in veljavo.

Iz Istre. — V Istri stanujejo Slovenci, Hrvati in Lahi. Slovenci radi berejo, in dobivajo potrebne knjige od društva sv. Mohora, ali pa iz Ljubljane. Imamo Slovence, katerim so „Novice“ in „Slovenski Narod“ vsakdanji hruh. Zato pa so prišli tudi k zavesti, in nobena moč jih poptujčila ne bode. Kar je Hrvatov ukraj Učke, se tudi marljivo izobražujejo. Imajo svojo čitalnico v Kastvu, imajo čisto narodno duhovščino, katera jih vodi in brani. Le Hrvati takraj Učke, so v vsakem obziru prav zapuščene sirote. Do zdaj niso imeli druge narodne knjige, kakor „molitvenik: oče budi volja tvoja,“ katero velelepo knjižico preč. poreški škof Juri Dobrila zastonj med narod delijo. Izhajati je začel lani tudi narodni, poučni koledar „Istran.“ Svrha mu je, probudit narod iz predolzega spanja. Prišel bo na svetlo tudi za leto 1870.*) Obsega razun astronomičnih stvari tudi sledeče podučne članke: I. Nešto o suncu, meseci i zemlji. II. Naše rane: a) Neznanstvo, b) poljska tatvina, c) občinska dobra i šume. III. Nravna povest: Sloga od Boga, nesloga od vruga. IV. Nešto o vinu. V. Dve izvorni, narodni pesmi Kastavski. VI. Somenji v Istri. Koledaru na čelu je izvrstna budnica: „Istranom.“ Z veseljem naznanimo, da so za koledarček spisovali prav izvrstni učenci, katerim ljubezen do zapuščene Istre nikdar izumrla ne bo. Cena je knjižici prav nizka, 20 n. kr. Kdor jo želi imeti, naj si jo koj naroči ali pri gosp. Blazniku v Ljubljani ali pa pri g. Fr. Ravniku v Kopru (Capodistria).

Iz Rojane 15. nov. (Čitalnica naša) je 14. dne t. m. imela veliko „besedo“ z deklamacijo in igro „Mlinar in njegova hči“. Gospodje in gospodičine, vsi

*) Imeli smo priliko v tiskarnici viditi Istrana, ki ga vreduje visokocenjeni rodoljub gosp. Fr. Ravnik; dobre vesti rečemo, da je izvrstna knjižica, vsa pripravna prostemu narodu.

Z ozirom tedaj 1. na nezmagljive stroške, po katerih je dežela kranjska za najdenice prizadeta, ki bode po natančnem preračunu v 10 letih, to je, od leta 1859. do 1869. za najdenice plačala 198.623 gold. 41 $\frac{1}{2}$ kr. — in 2. z ozirom na dopis iz Linca, da po odpravi najdenišnice niso nastali nikakoršni škodljivi nasledki, kaže se preočitno živa potreba, da se odstrani najdenišnica tudi pri nas, a da se tudi brez moralne škode odstraniti more, in da se po takem princip, ki ga je slavni deželni zbor odločno odobril v 21. seji lanskega zbora, to je, odprava najdenišnice brez skušanja kakih reform kar naravnost vresniči. — S tem pa, da se odpravi najdenišnica, ne gré na to, da bi se odstranila tudi porodnišnica (Gebärhaus). Porodnišnica mora ostati, ker je potrebna tako, kakor iz drugih ozirov bolnišnica, da namreč noseče ženske imajo pribežališče, v katerem morejo poroditi in da se vzdrži učilnica za babice, ki je edini pogoj, kterege se po zapisniku od 31. januarja 1862. leta, ko so deželne dobrotne naprave iz rok vladinih prešle v roke deželnega zastopa, držati mora deželni zastop.

Da bi se pa gradivo (materijal) učilnici porodstva ne oškodovalo, dalo bi se to storiti tako, da se noseče ženske iz zdravilnih obzirov jemljejo že po preteku 8. meseca nosečnosti v porodnišnico, tedaj tudi že 4 tedne pred porodom, in da smejo, ako za to prosijo, ostati tudi 4 tedne po porodu v porodnišnici. Privabilo bi se pa tudi porodnišnici več nosečih žensk s tem, kakor se je v Lincu storilo, ako bi se tudi takim zakonskim ženam, ki so dokazano revnega stanú in ktere zaduje tedne nosečnosti težko stane, si z delom svojih rok kruh služiti (delavkam in drugim takim), velika dobrota naklonila, da 4 zadnje tedne svoje nosečnosti brez plačila dobijo pomoči v porodnišnici.

Po vsem tem tedaj stavi deželni odbor sledeče predloge: 1. Najdenišnica v Ljubljani prestane 1. julija 1870. leta, to je s 1. julijem 1870. leta se noben otrok ne vzame več v najdenišnico ljubljansko. 2. Najdenci, ki so zdaj v deželni oskrbi in kateri pridejo do konca julija 1870. leta v ljubljansko najdenišnico, ostanejo v deželni oskrbi po pravilih, zdaj še veljavnih. 3. Zarad tega, da ostane porodnišnica in učilnica za babice stopijo 1. julija 1870. leta sledeče določbe v veljavo. (Sledijo 4 določbe.) 4. C. k. ministerstvo notranjih oprav se naprosi, da prihodnjemu državnemu zboru predloži premembo državne postave od 29. februarja 1868. leta o tem, da deželni zakladi tacih dežel, v katerih ni najdenišnic, niso dolžni plačila za najdenice odrajtovati vnanjim najdenišnicam, temuč da plačajo le stroške za ženske svoje dežele, ako so revne, dokler so v porodnišnici bile. 5. Ti sklepi se naznanijo c. kr. deželni vladi.

Že gori je bilo rečeno, da se prestanek najdenišnice ni mogel skleniti in sicer zato ne, ker je bil deželni zbor nenadoma zaključen.

Vrtec lepoznanški.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

VII.

Odpusti krivde nam.

Bog ljubezni, slika poterpljenja,

Milosti, pravice večni Bog!

Dnevno dolg naraša nam življenja,

Sledni dan je širji greha krog.

Vemo res natanjko voljo tvojo,
Glasno nam v oserčju govori,
Vbogamo pa rajši glavo svojo,
Redkokrat ki modro nam veli.

Mesto de krepost bi izvolili,
Verlo šli po stopnicah pravic,
Vmolknemo ko zloba rogovili,
Veterno al sledimo ji vstric.
Mnoštvo želj prešernih in pohota
Najde pot do serca našiga,
Zgovor koj si skuje zla pomota,
Ako vest privólenja ne da.

Bog visok ljubezni, poterpljenja,
Milosti, pravice sveti Bog!
Našiga ne sodi tak življenja
Pično clo, kot kaže zakon strog.
Ne plačuj po naši nam zaslugi,
Meri nam po lastni milosti,
Opri nas v omahanju in tugi,
Brata kot podpiramo i mi.

Skaži nam, ko zderknemo, dobrote,
Bodi lek, če stiska čut gorjup,
Vedri nas, ko žugajo pomote,
Zdrami vest, preti ko greha strup.
Zjasni vid, v obleki ak sobolni
Skriti volk se bliža himbno nam,
Divji al ko vepar serda polni
Tik nasprot zakruli tu al tam.

Vsmili se, ko dobriga sovražnik,
Grešna sla, kalí oserčja čut,
Zlosti duh nam, blagodjanja lažnik,
Polzno past nastavlja tiho ljut.
Klicaj nas, omama ko presladka —
Kače kip — nam bliža skrivno se,
Ko v prepad oberne pot pregladka,
Spomni nas, vernitve čas de je!

Nas miluj, ko pravi sled zgubimo,
V igro klam le vid obračamo,
Čednosti ko lestve zapustimo,
Spolnimo telesu voljo vso.
Vsmili se, takrat gospod ljubezni,
Proge teh napak odpusti nam,
Glav omôt, in serca zmede strezni,
Zgub de vsak pomembo vidi sam.

Tudi mi smo bratam odpustili
Čisto vse, ki bercali so nas,
Zvezki zdaj med nami so le mili,
Vlada le dobrote blagi glas.
Blagor tem, ki ljubi, ki sovraži,
Sreče cvet, ki škodo nam želé,
Mira slad, ki preganjaje draži,
Dobro vsim, ki vrag nasprot stojé.

Dnes ki nas terpinči al ožali,
Bodi nam umirjen tudi dnes,
Jutro de zedinjeno se hvali
Strog vladar zadostenih nebes.
Tak se nam bo milo prizaneslo,
Kar vestí nadlega rahli čut,
Sreča bo med nami sjajno geslo,
Djan ob moč kraguj šipavno krut.

(Dalje prihodnjič.)

da bi ta ukaz se spolnoval. Ne vem, da bi zadostilo, če se bode tako spolnoval, kakor dozdanji ukazi. Mi imamo skušnje od poprejšnjih let, da se ukazi niso spolnovali in skrb, da bi se tudi ta ukaz ne spolnoval, mislim, je opravičena po skušnjah, ktere smo do zdaj doživeli. To tedaj, kar predlaga odbor, ni od več, ampak je res od sile potrebno, ako želimo, da se ukaz popolnoma spolni; mislim, da vlada nima za kaj nasprotovati, ako jo prosimo, naj pazi skoz in skoz brez prestanka, da se bode izdan ukaz spolnoval.

Kar se tiče druge točke za črko *b* je tudi izrekel g. predsednik svojo misel, da je tudi v tej reči že ustrezno, kajti ravno omenjeni ukaz vleva, da naj se privzamejo župani občinski itd. Odbor je ta stavek prevdarjal, ali njemu se je zdelo, da ti zaupniki, kakor jih ima v mislih ukaz, niso taki, ktere bi izbiral občinski zastop, ampak taki, ktere okrajni poglavarji po svoji volji pokličejo in privzamejo. Odboru se je pa potrebno zdelo, da se ti zaupniki izvolijo od občine, in da jih občinski zastop sam naznani za to, ker vemo, da občinski župani, čeravno so občini za zastopnike izvoljeni, niso na vse strani občinski zaupniki. Saj vemo, da se pri županu najpred na to gleda, da zna pisati, in zato morajo ljudje izvoliti tistega za župana, kteri ravno pisati zna; ali pri taki volitvi se ne gleda na posebne lastnosti in druge potrebe dotičnega župana, ktere se večkrat še le pozneje pokažejo, in mislim, da ravno kar se davka tiče, ni vsak občinski župan tudi občinski zaupnik v tej reči. Ravno iz tega vzroka se je pa odseku potrebno zdelo, da bi se vlada posebno naprosila, da bi se jemali za zaupnike taki možje, ktere občina sama za to izbere in dotičnim okrajnim glavarstvom naznani.

Kar se tiče zadnje točke za črko *d* je izrekel gospod deželni predsednik, da ta reč ni prav na svojem pravem mestu, da reambulacija ostane tudi po novi postavi.

Jaz se drznem drugo misel izreči. Po moji misli reambulacije popolnoma prestanejo; le tako imenovana evidencija ostane; ker tudi nova postava skrbi, da bodo, kakor dozdej, katasterske premembe razvidne; ali reambulacije v sedanjem pomenu ne bo, in je tudi ne bo moglo biti, zakaj po novejši postavi se bode cenitev tako godila, da bodo možje cenilci najpred posamezne parcele cenili; ti opravijo cenitev, in geometer še le pride za njimi, ter potem zaznamova, kaj so cenilni možje rekli, in potem v mapo prenese. Tedaj posebne reambulacije po novejši postavi ne bode in je biti ne more; zakaj namen sedanje reambulacije je posebno le ta, da geometer konstatira premembo v kulturah, po novi postavi po geometer nima tega konstatirati, ampak to konstatirajo cenilni možje. (Pintar: tako je!)

Tedaj je moja misel, da po novejši postavi reambulacija nima nič več opraviti, in če bi tudi kaj imela, gotovo je, da po §. 14. nove postave o zemljišnih davkih taki stroški ne zadevajo več občine in dežele, ampak samo državo. Torej je po mojem mnenji tudi ta točka popolnoma opravičena.

Kar se tiče predloga g. poslanca Dežmana, moram reči, da ga popolnoma za opravičenega spoznavam, meni se samo treba zdi nekoliko opravičiti odsek, zakaj da on ni takega predloga prinesel pred zbor. Vzrok temu je ta, da to, kar je povedal g. Dežman, spada v budget in o budgetu ima finančni odsek govoriti, ne pa ta odsek, ki je bil postavljen za delovnjaško poročilo. To je vzrok; drugače pa, kar se same stvari tiče, rad pritrjujem g. Dežmanovemu predlogu. —

Vsi predlogi so bili enoglasno odobreni.

Vrtec lepoznanški.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

VIII.

Skusbi ne prepušaj nas!

Dobrih del po stopnici hoditi,
To nam je od nekdej tvoj ukaz,
Ne dvomljiv, ne omahaven biti,
Bliža kjer zavodbe se izraz;
Kot junak poguma se napolni,
De stoji v boritvi krepki dob,
Vihri kjer, al množici nevoljni
Kaže strog namembe ojstri zob;

Tako tud kristjanu je potreba
Paznosti, poguma in obran,
Zraven pak, de blagor mu iz neba,
Prosbi v sled, obilno je poslan;
Božji dar de ga, veljavna vera,
Čistosti, pravice krepki duh,
V oblu borb, vertečih se, podpera,
Strupa ga otmě posvetnih muh.

Redkokrat je človek srečen tako,
Brez over doverši de obhod;
Vsih skušnjav de ognil bi se jako,
Smertnimu ni dano od prisod.
Pa krepost, kaj bila nek bi vredna,
Ako bi brez truda prišla nam?
Ravno to ji je priklada medna,
De vojak jo pridobi si sam.

Tode boj za zmago to ni igra,
Hteva moč, in terja živ pogum;
Mik mesen je slika žrelu tigra,
Zmiraj ne premaga ga razum.
Bor začne in zatemni se duša,
Misli blesk obdā dvomljivi mrak,
Zmoten duh scer dvignuti se skuša,
Pravih pa namer ne najde vsak.

Vsmili se, gospod, ob uri toti,
Pošli nam primerjeno pomoč,
Krepi nas pogibelni na poti,
Kar preti nesrečo, pihni proč.
Reši nas potuhe in zvijače,
Blodenja, golfije, vernih zmot,
Vari nas pod rožo skrite kače,
Zgini nam nestalniga pohot.

Z mečem daj nam bojevati vere,
Brani nas napada pravde skit,
Čistih mnenj, pogumnih iste mere,
Sledimo pravedne misli svit.
Cesta snag ostani nam podnožje,
Sercu mir tihotni bodi dan,
V tebe up nam varno je orožje,
Dela trud nečimernosti bran.

Bodi nam nevgugana pravica
Geslo zdaj, in zadni dih,
Vednoma medsebna govorica
Srečnih ur, ko časov pusto zlih;
Geslo nam namemba le nebeška,
Božji v dar in čin zaupanje,
Tako nam ne bo dosežba težka,
V sercu kar primernih želj zavrě.

Hrabro tak, namere stanovitne,
 Ko sicer je prosti božji dar,
 Svitle te so krone pridobitne
 Vsakim, ak premaga mu je mar.
 Bog nam dá, ko molimo pobožno,
 Njemu v čast obrnjen slab obraz:
 „Vsmili se, te prosimo vsi složno,
 Homatij iz grešnih otmi nas!“

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Celovca. (*Družba sv. Mohora*) je 13. novembra l. l. sklenila, za l. 1870. svojim družnikom podati sledeče knjige: 1. „Življenje svetnikov in svetnic Božjih“ (5. snop.) s podobami; spisuje in nadaljuje g. M. Torkar; 2. povest „Žalost in veselje“, ktere je bilo enoglasno prisojeno prvo darilo, spisal Andrejčkov Jože; 3. Tomšičevo gospodarsko delo „Poljedelstvo“, obdarovano z drugim darilom; 4. „Domače in tuje živali“ (3. snop. „Ptice“) s podobami od prof. Erjavca, in 5. „Koledarček za leto 1871“ z imenikom in z razno kratkočasno-podučno tvarino. — Potrdil se je tudi pri tej priložnosti „Besednikov predlog, naj se privzame v „koledarček“ kolikor se dá obširen životopis pokojnega Janežiča in se mu dodá njegova podoba“. — „Življenje svetnikov“ se bo tiskalo v 17.000, ostale knjige pa v 16.000 iztisih.

Iz Loža 29. nov. J. P. — Naznanite drage „Novice“, da naš visokocenjeni učitelj gosp. Blaž Raktel iz Starega trga je po kratkem toda hudem trpljenji 20. dan t. m. umrl. Trudil se je marljivo na težavnem učiteljskem polju v ložki fari skozi 39 let. Kako srčno rado ga je imelo ljudstvo vse, kazalo se je na pokopališču, ko se je po kratkem nagovoru preč. gospoda dekana cirčniškega enoglasen jok razlegal.

Iz Gorenskega 2. nov. S. (*Kako se učitelju godí na kmetih*), náte to-le črtico. Kot cerkovnik imam v jeseni biro v žitu. Nekaj je pri nas vaščanov, kateri niso revni, vendar biro dajati se ustavljajo vsako leto. Koj ob nastopu službe leta 1867. sem čul, da mi bode zaostajala kolektura, in res prvo jesen sem sam to skusil. Zarad tega sem šel k županstvu. Al kaj sem tukaj izvedel? „Idite do c. k. okrajne gospóske“ — je bil odgovor. Vložim tedaj tukaj prošnjo. Ležala je tiho in mirno kot v zimskem spanju nezapopadljivo dolgo. Drugo prošnjo vložim še le 12. svečana t. l. Iz tega vidiš, dragi bralec, da mi je za l. 1868. zopet bira — zaspala. Nekega dne pride vendar od omenjene gospóske do županije ukaz, naj ona to reč poravná. Šel sem tje; al župan mi pravi: „Jaz ne morem zdaj nič storiti, počakajte; ako v 14 dneh nič ne dobite, potem morate še enkrat prositi. Čas 14 dni preteče, toda niti sluha niti duha ni o biri. 16. aprila vložim zopet prošnjo, pa — zastonj. Kmalu potem pride c. k. okrajni glavar po družih opravkih v našo vas. Jaz to zvedši, stopim do njega, se mu poklonim in ga prosim ponižno v tej zadevi hitrega pripomočka. Na to mi on tako-le odgovori: „Ste že vložili prošnjo?“ „Da“, gospod, že trikrat“. „Pa še potrpite, mi pravi, to ne gré tako hitro. Za prvo Vam doide pismeno vprašanje, ali ste že dobili kaj ali ne; na to bodete odgovorili; še le potem bodem razposlal do županije eksekutivne listke s pristavkom, da naj ona to reč končá. Poklonivši se po razgovoru odidem, misle si, da takim gospodom je lahko o potrpežljivosti govoriti, kajti oni imajo vsega dovolj, marsikteremu moje „baže“ se pa velikokrat „pajčevine po trebuhu“ delajo. — Preteklo je spet okoli 5 mesecev, — al za „šolmeštra“ ni hotela napočiti „zarija boljše prihodnosti“. — 28. kimovca sem tedaj djal: France,

ker si že šestkrat prosil, poskusi še sedmikrat; morda se ti izide po volji. Naredim toraj prošnjo ter razkladam, da moji dohodki niso tako obilni, da bi pri današnji dragini, in ko moram cerkvenemu hlapcu dajati 70 gold. letne plače, mogel puščati biro okoli 18 gold. vrednosti. Res v treh dneh mi pride prošnja nazaj z rubriko: „Dem Gesuchsteller mit der Weisung zurück, den Ausweiss über die Collektur-Rückstände neuerlich (!) vorzulegen“. Hipoma vstrežem tudi tej želji, al mili Bog! zopet preteče šest tednov, in vedno še glodam kost potrpežljivosti! Ali ni po takem resnica, kar že starodavni latinski pregovor pravi: „quem dii oderunt, magistrum fecerunt?“

Iz Brezovice poleg Ljubljane. (*O napredku živinoreje in semnju.*) Ne zamerite nam „Novice“, ker je napredek geslo današnje dobe, da se tudi mi drznemo o napredku živinoreje naše močvirnate doline spregovoriti. Odkar smo začeli po nasvetu rodoljubnih mož v „Novicah“ in „Pratiki“ ravnati, da smo sopsašnike razdelili, hribovsko pašo opustili in živino v hlevih krmili začeli, nimamo samo lepše živine in več gnoja, temuč tudi v borštih zdaj mlado lesovje raste, da ga je veselje pogledati, ktero je popred kakor pristriženo stalo. Vsega tega bi mi nikdar ne bili dosegli, ako bi bili glas teh rodoljubnih mož preslišali. Kdor še spí, naj se tedaj zdrami, in naj poslušá glas, kateri v njegovo korist doní! V naši dolini je pa že tudi mnogo šotnatih delov zgorelo tako, da imamo zdaj tam senožeti, kjer je nekdanj šota ležala, in tako tudi več mrve pridelujemo memo nekdanj; to pa nam je tudi pomagalo, da smo število živine skoraj čez polovico pomnožili. Tako imamo zdaj v naši fari toliko lepe živine: goveje, konjske in prešičev, da tudi pri nas lahko semnje imamo. Naš čislani gospod župan nam je peticijo za dovoljenje semnje naredil do slavne c. k. deželne vlade, ktera nam je 3 semnje za živino dovolila, in sicer: 30. grudna, 17. prosinca ali sv. Antona dan, in v četrtek po veliki noči vsako leto. In tako bomo že prvi semenj 30. grudna imeli, če ga tudi „Pratika“ še ni naznanila, na Brezovici pri sv. Antonu, eno miljo od Ljubljane poleg tržaške ceste; potem pa vsakega na dovoljeni dan. Pridite tedaj, ki želite lepe živine kupiti in vi, ki jo želite prodati. Pridite obilno, da bo veliko barantije.

Farmani.

Iz Šenčurja 24. nov. R. (*Šolske homatije*). Vsled dopisa c. kr. okrajnega glavarstva v Kranji od 23. dne p. m. smo v naši župniški cerkvi začetek šole 3. dan t. m. s to gosposkino opombo oznanili, da taki stariši, ki svoje otroke nemarno pošiljajo v šolo, bodo brez usmiljenja kaznovani. Mislil bi človek, da naše sl. c. k. okrajno glavarstvo, kot sedanja viša šolska gosposka, ktera umeje tako strogo žugati ljudem in v enacih zadevah tudi ne prizanaša rada pregrešnikom, bode tudi skrbno pazilo na to, da je šolsko poslopje z vsem potrebnim prevedeno. Al kar zadeva našo šolo, čutiti je, kakor bi okrajni glavar bal se zameriti svojemu ljubčeku in našemu občinskemu županu, ki mu je vseh slučajih ne samo zvest podtikavec, marveč še po njegovem mnenji med Šenčurjani edina „inteligencija in kapital“, da si tudi nima preobilo niti v glavi niti v mošnji. Pustivši vse drugo za zdaj na strani opomnim samo to, da akoravno letošnja nenavadno zgodnja zima že ves ta mesec več ali manj občutljivo pritiska s svojim nevšečnim mrazom, vendar naša šolska peč od začetka letošnjega šolskega poduka do današnjega dneva še ni bila nikoli zakurjena, in ubogi otročiči, kojih nekteri po celo uro hodá zahajajo v šolo, se v njej z učiteljem vred zarad županove zanikarnosti mraza tresejo, mesto da bi se vspešno učili. Sicer je učitelj že večkrat opomnil župana, naj oskrbi za šolo zdaj toli-

se jim moralo to povedati; in te postavi za Pemsko in Galicijo bi bile morale same po sebi prestat, kakor je izšla nova šolska postava za ljudske šole, same ob sebi bi bile morale nehati; in vendar, kakor vsi vemo, niste nehali, temveč na Pemskem so celó potem, ko je bila prenejena osnovna postava zastran državnega zastopa, svojo deželno postavo zastran učnega jezika predelovali. Tedaj ministerstvo je že samo faktično pripoznalo, da imajo deželni zbori v tej reči popolno pravico govoriti. Ali ne samo v djanju je pripoznalo ministerstvo to resnico, ampak kakor nam pričajo sami ministerski razlogi ali motivi, ki jih je ob enem predložilo državnemu zboru s postavo o ljudskih šolah, ministerstvo samo je bilo te misli takrat, ko je postavo predlagalo; ono samo je takrat tudi v teoriji izrekoma pripoznavalo kompetencijo deželnih zborov. Naj bo dovoljeno, da jaz tiste besede iz motivov k istemu §. 6. tukaj očitno preberem, glasé se namreč tako: „V nekterih deželah je učni jezik z deželno postavo uravnan, na priliko v Galiciji in na Pemskem. Ako bi se pa to isto v družih deželah ne zgodilo, potlej je naravno, da imajo o tem, kateri jezik naj bo učni jezik ktere šole, tehtno besedo tudi tisti, ki to šolo zdržujejo“. Jaz mislim, da je tako jasno, da se ne dá nič več o tem prepirati.

Iz teh razlogov sklepam in sem za trdno prepričan, da tisto načelo, katero je izrekel gospod deželni predsednik zastran učnega jezika, ni resnično, ter v naših osnovnih postavah ne utemeljeno, temveč je to ravno nasprotno; da potem tudi ni resnično, da bi deželni zbor v tej reči ne smel določevati, temveč je jasno, da je to njegova nedvomljiva pravica in da je ministerstvo samo teorotično in praktično to pravico pripoznalo deželnim zborom. (Živa pohvala.)

Zdaj imam le še nekaj malo odgovoriti gospodu poslancu Dežmanu. On se namreč spodtika nad tem, da stoji v glavi naše postave to: „zarad učnega jezika v javnih ljudskih šolah, to je, takih, ki jih vzdržuje država, dežela ali občina“, in on meni, da smo mi to samo sprejeli v postavo zavoljo tega, ker smo hoteli idrijsko šolo od te postave oprostiti. Na to moram jaz njemu odgovoriti, da to nikakor ni resnica in sicer zato ni resnica, ker smo mi to-le sprejeli zato, ker tudi vlada sama v tem smislu razumeva „javno“ ali „öffentlich“. Tudi vlada govori v tem smislu v vseh novejših postavah, in če se jaz smem na katero sklicevati, skličem se na postavo od 25. majnika 1868. leta, to je, na tisto postavo, ki je ustanovila šolsko nadzorstvo, ali kar je še bliže, skličem se raji na postavo o javnih ljudskih šolah, to je, na tisto postavo, v kateri stoji tudi omenjeni §. 6., na kterega se sklicuje gosp. deželni predsednik. Tu se že nadpis prvega poglavja glasi: „Von den öffentlichen Volksschulen“, in po tem stoji v §. 2.: „Vsaka šola, za ktere napravo ali zdrževanje država država, dežela ali občina, ali vse, ali vsaj nekaj stroškov, je javna šola in je kot taka mladini brez obzira na to, ktere vere je, pristopna.“ Tako vlada sama tu izreka, kaj je javno „öffentlich“, in tedaj, gospôda moja, bodete lahko razumeli, da mi nismo mogli drugače govoriti in razkladati, kaj je javno, kakor tako, kakor je razkladala vlada sama. Razložiti je to treba bilo prvič iz tega obzira, ker mnogi mislijo, da ima „javno“ ali „öffentlich“ drugo pomembo, da to pomeni tiste šole, ktere smejo veljavna spričala dajati; v tem smislu mnogi razumevajo javnost, in zato je bilo treba to besedo bolj na tanko razložiti, in storili smo mislim popolnoma v smislu vladinem, ne oziraje se na Idrijo ne kam drugam. Bilo je pa potrebno, slavna gospôda, javnost povdarjati in nje pravi smisel razložiti tudi zavoljo tega, ker člen 19., na kterega se je tolikokrat sklicavalo, tudi govori le o javnih šolah in ker

le za javne šole ustanovljuje, kako imajo vravnane biti zastran učnega jezika.

Tako mislim, da sem odgovoril na dvombe, ki so se izrekle zastran naše kompetencije, in da sem tudi odgovoril na to, kar nam je gospod Dežman po moji misli napčno očital, in tako sklenem s to prošnjo, da bi sl. zbor spustil se v specijalno debato.

(Dalje prihodnjič.)

Vrtec lepoznanški.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Dalje.)

IX.

Hudiga odreši nas.

Čistosti nasprotne želje tega
Čuta nam premeni, mili Bog!
Tako nas osnaži rahlo zlega,
Hudih muk nas vari in nadlog;
Volji ki pobožni, ter pravici,
Zmir nasprot z overanjem grozé,
Ko vihar pohlevni govorici
Za odvet sovražno le veršé.

Zmoti nas potegni iz vezila,
Strupa strog opomni nas pregreh,
Ne ovré de nas obupa sila,
Djanju vsem cveteči daj uspeh.
Zrasemo de v dobrimu nakloni,
Bolji in modrejši dan na dan,
Milosti svepavne nas prisloni,
Bodi lek pomot in dušnih ran.

Maujšaj se gromada naše zlobe,
Čisti nam se cilj, in um, in čut,
Vsahnejo nej zdravju kvarne gobe,
Vmiri tak vestí se rivec krut;
Tak de spet zaúpaje pogleda
V blesk nebes napak oprostén duh,
Ker mirú mu ne kalí zaseda
Grešnih želj, pokoja strupnih muh.

Serd in čert, sovražtvo ne razdvoji
Zanaprej s prijatli, z bratom nas,
Bližniga si želje vsak usvoji,
Sreča vsih razjasni nam obraz.
Vladajo nej čuti zlobe trezni,
Čuti snag, bogaboječnosti,
Čuti sploh keršanske le ljubezni,
Milbe duh človeštvo vse oví.

Strašno zlo, nar hujši greha hudo,
Krivde je, napak in zlob zavest,
Proč tedaj osnaženja zamudo,
Uzmimo čestila urno v pest,
Pervo pak zaúpanje je v Boga,
Drugo je molitve krepki skit,
Tretje sklep, oprostiti se zloga,
Ter pogum, in vedre glave svit.

Sredstva te nas prav peljale bodo,
Trešimo de butaro verig
Mesnih proč, ko kužno duše škodo
Vdušimo posvetne želje mik;
Kviško de obračamo očesa,
Kjer je naš; pravednih kjer je dom,
Kjer za vse odperte so nebesa,
Hudimu ki pridejo v okom.

Daj mi glas, de zdatno te zakličem,
Daj zaúp, de voljno vslišiš me;
Vero de prestola blesk dotičem,
Serce ak omame trezno je.
Vsim daruj usmilenja naznanbe,
De obup ne zmane serčnosti,
Nada kjer veljavno čversto branbe
Šibkimu pogumu omedli.

Tak nam se vkrepila bo roka,
Zdramljen duh izvil se iz nadlog,
Serce tug oprosteno in stoka
Vriskalo bo k nebu: „Sveti Bog!“
Tvoja le nam volja bo pravilo,
Bežal proč od nas premagan greh,
Ti pa k nam se boš obračal milo,
Žarni dal po prosbi voljno vspeh.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Koroškega. † (Šole; deželni zbor; nadloge po zadnjem snegu.) Naši okrajni šolski inšpektorji so že skoro povsod začeli svoje delovanje. V prvih uradnih zborih, ktere so napravili, se je največ govorilo o šolskih postavah in o šolskem redu. Tudi v občnem zboru našega koroškega učiteljskega društva, kateri je bil v Celovcu, so se marsiktere važne reči na rešeto djale. Govorilo se je takrat posebno o napredovanji in samouku učiteljev in pa o nalogi šolskih inšpektorjev. Drugi dan po zborovanji je bil v stolni cerkvi lep „Requiem“ za našega vrlega in le prezgodaj umrlega prof. A. Janežiča, pri katerem so bili tudi vsi učitelji nazoči, da so mnogozasluženemu možu poslednjo čast skazali, kateri je neutrudljivo le slovenskemu narodu živel in ki ga nikoli pozabil ne bo. Naši deželni zbor je za šolo marsikaj dobrega storil. Vlada je najmanjšo plačo učiteljev postavila na 300 gold., deželni zbor pa jo je povikšal na 400 gold. Tudi je za ta čas pridnim šolnikom dovolil 10.000 gold. dati, za nakup potrebnih šolskih reči pa 8000 gld. To je lepo!*) — Zadnji sneg je tudi pri nas napravil marsiktere nadloge. Ne samo, da je pokrnil še veliko poljskih pridelkov, je še tudi pokončal veliko sadnih dreves. Tudi ceste v goratih krajih so veliko trpele. Vse to je le nesreča revnemu kmetu.

Iz Železnikov 29. nov. — Včeraj zjutraj je spodnji del našega trga zadela velika nesreča, pa hvala Bogu! da je bil še veliko večje nevarnosti rešen. Proti 3. uri zjutraj nas namreč prebudi iz spanja klic: „napomoč, fužina gorí!“ in res svitli plamen vihral je ravno iz vrhunca velikega in visokega poslopja v toliki obširnosti, da na njegovo zadušenje ni bilo misliti. Bile so sicer strehe od poprejšnjega snega in dežja nekoliko mokre; pa pri delj časa pihajočem vetru bi v toliki neposrednji bližavi stoječa poslopja gotovo vkljub dobre brambe ne bila mogla zoperstati taki sili. Kdor pozná lego naše fužine in kdorkoli vidi pogorišče, vsak more spoznati, da le po čudoviti moči smo bili rešeni večje nezgode. Škoda pogorišča je žalibog velika in bo znamenito visoko presešla zavarovani znesek; kajti novi časi tirjajo pri fužinah tudi novih, trdnejših in boljših naprav. Ne smemo pa popisovaje našo nesrečo zamolčati, temveč očitno se moramo zahvaliti zraven domačim našim ljudem tudi posestniku M. B. iz Škovinji, vrlim

*) Želeli bi vendar tudi izvedeti, kako stoji s slovenščino v slovenskih krajih, o kateri iz Koroškega nikoli nič ne slišimo, in ali deželni zbor tudi skrb ima za narod slovenski? Znabit da se motimo, ako rečemo, da se bojimo, da ne bi ta bolja plača učiteljem spadala v oni pregovor, ki se glasi: „Timeo Danaos et dona ferrentes“.

vaščanom iz okolice, zlasti onim iz visokih Kališ, ki so nam tako hitro prihiteli na pomoč ter tako junaško hiteli zatirati hude ognjene sile moč. — Zima letošnja, jako spremenljiva, nam nič prida ne obeta; tudi ozimni se kaže slaba prihodnost. Kúho*) so ljudje sicer srečno spravili k domu, za steljo pa bo trda, ker so jo z največo silo komaj kaj malega dobili.

J. Levičnik.

Iz Šenčurja 30. nov. R. — Danes so izročili Šenčurjani svojemu občno spoštovanemu in ljubljenu kaplanu Janezu Koprivnikarju sledečo od 382 posestnikov Šenčurske fare podpisano zaupnico:

„Visokočastiti gospod! V življenji je vera najimnitnejša podlega pravi sreči; naravno je tedaj, da ti stega, ki nas v pravi veri lepo podučuje, ljubimo in hvaležno čislamo, ter živo želimo, naj bi nam zmiraj ostal pravi prijatelj, iskreni učitelj in dobrotnik.

Vi, visokočastiti Gospod, ste že 10 let med nami naš učitelj, prijatelj, buditelj in dobrotnik.

Učitelj ste nam v naši krščanski veri z besedo in izgledom; buditelj ste nam v ljubezni za vero, dom in cesarja; prijatelj in dobrotnik ste vsakteremu, ki išče dobrega sveta ali druge podpore.

Sprejmite, prečastiti Gospod! zagotovilo, da Vas zarad lepih lastnosti, ktere spričujejo vsa Vaša dejanja, resnično ljubimo in častimo in da mi vsi najglobokeje želimo le to: da bi, prečastiti Gospod, še mnogo let med nami ostali, z modro besedo nam slajšali srca in bistrili glavo neutrudljivo kakor do zdaj.

Blagovolite, predragi Gospod, prijazno sprejeti pismo, s katerim Vam poklonimo popolno in vsestransko zaupanje. Vaši hvaležni farmani.

Iz Postojne. (Beseda), ktero je napravila čitalnica naša 21. novembra v prid ubogim pogorelcem v Košani, bila je jako lepa. Gnil nas je mili govor o siromakih, posebno pa nam je gospodičina L. z deklamacijo „Skopulja“, v srce segla. Izvrstni so se tudi pevci skazali in še posebno s pesmijo „Zežulinko“. Nepričakovano veselje pa nam je napravila g. Rosov-a s svojim krasnim samospevom; tudi njej je donela od vseh strani zaslužena pohvala. — Glediščino igro so vsi diletantje lepo izvršili; odlikovali so se pa posebno učitelj „Krivec“, „Cerkovnik“ in pa stara „Marjeta“; ko je zagrinjalo palo, ni bilo ne konca ne kraja živega ploska. Potem pa vprašam: ali ni taka navdušenost živ dokaz, da naš narod ljubi in čisla glediščine predstave v domačem jeziku? Da je to resnica, prepričali so se lahko danes tudi nazoči gospodje une stranke. Častitim gostom iz Pivke, Planine itd. izrekamo očitno zahvalo, da so se tako obilno vdeležili „besede“ ter s tem razodeli sočutje do svojih revnih slovenskih bratov.

Iz Kranja — nam je došel dopis, ki pravi, da, kakor blagajniški dnevnik mestne županije priča, je g. Pirc gotovine zapustil v resnici 275 gold. 66 kr. in zraven te gotovine je tudi še en izkazek zapustil, po katerem ima naše mesto še iztirjati 1038 gold. 93 kr. Teh 1038 gold. 93 kr. mora pa mesto še le iztirjati, toraj zdaj že ni mogoče teh novcev, ktere še po zraku plavajo, med gotovino vzeti. Če bi tedaj vse, kar je mesto prevzelo od gosp. Pirca v gotovini in na papirji, se vkup štel, znašalo bi 1314 gold. 55 kr. Al pri odstopu gosp. Pirca je imela mestna blagajnica tudi dolga, namreč za štirne pri cerkvi 469 gld. 21 kr. in še druge manjše zneske, tako, da dolg skupaj znaša 591 gold. 55¹/₂ kr., kar ga je dozdej znanega. — S tem naj se popravijo številke v poslednjem „Novičnem“ dopisu.

*) V naši okolici zelje, repo, korenje, krompir, peso itd. s to besedo zaznamljamo. Pis.

Velikonemcev; čemur je, kakor je že dr. Zarnik omenil, gospod Kaiserfeld izraz dal s svojimi besedami, ko je rekel, da nemško gospodstvo je naravska postava v Avstriji, „ž njim stoji Avstrija in ž njim pade Avstrija.“ Gospôda moja, te besede od možá, ki je najbolji prijatelj ministru Giskri in ministru Hasnerju — moža, ki je predsednik državnemu zboru, te besede imajo velik pomen, in mi mu moramo res hvaležni biti za odkritosrčnost njegovo. Prav zato pa tudi mi moramo toliko bolj junaški stati za pravice naroda našega v šolah, ker iz vsega vidimo, kakošni viharji še žugajo nenemškimi narodom v mnogojezični Avstriji.

Jaz bi bil mislil, da, kakor je šolska postava zdaj osnovana, jo morejo tudi gospodje na tej strani (na desnico kazaje) radostno sprejeti. Tako strogo smo se držali ravnopravnosti, da še majhne pesčice Weisenfelfserjev nismo pozabili. Ljudski njihovi šoli smo dali pravico nemškega jezika, in ne je vzeli mestu ljubljanskemu. Tudi gimnaziji ljubljanski nismo nikakor pravice odrekli paralelnih nemških razredov, le ostali dve gimnaziji naj bote samo slovenski.

Če pomislimo, koliko Nemcev imamo na gimnazijah naših, je res velikodušen naš predlog. Koliko neki imamo Nemcev v gimnazijah? V poslednem šolskem letopisu vidimo v Ljubljani zaznamvanih le 84 Nemcev, Slovencev pa 473 (čujte! čujte! — dr. Toman pa kaki so ti Nemci!) — v Novem mestu je 153 Slovencev, a samo 2 Nemca (veselost), na Kranjski gimnaziji je 69 Slovencev in 3 Nemci. (Čujte! dr. Toman: kakošni so ti Nemci?)

Zato gospodje na tej strani (na desnico kazaje)! še enkrat se do vas obračam z besedo: bodite pravični! Spomnite se besedi, ki jih je — ravno zdaj je 20 let — mož govoril, kterege vi za svojega prvaka imate — Anastazij Grün, ko je izdal svoje „Volkslieder aus Krain“, pripoznavši s tem, da so narodne pesmi naše vredne, da jih izvrstni nemški pesnik sam prestavi. In, gospôda moja, kaj je ta vaš prvak rekel? Rekel je: „da se velika vprašanja, ki danes svet gibljejo, ne dajo za stanovitno razrešiti brez sodelovanja mogočne slovanske rodbine; to kaže daleč slišni šum mnogovejnate slovanske lipe.“

Gospôda moja, ne bodite gluhi! saj slišiti že slavjansko šumenje in vršenje, — naj Vam bode Anastazij Grün prerok, da brez Slovanstva ne bodo se rešila važna vprašanja v Avstriji! Ako hočete, da mir se povrne v našo deželo, da nehajo razpori, odstopite od poti krivice, ktero ste do zdaj zagovarjali, ko ste narodu našemu kratili pravico v šolah; — podajte nam roko s tem, da pritrdite našemu predlogu, — da sprejmete postavo, ktero vam danes nasvetujemo! (Živa pohvala.) —

Ko je bila s tem splošna razprava končana, po tej pa tudi specialna, se je glasovalo o postavi, v poslednjem listu navedeni, in sprejeta je bila z veliko večino; le majhna množica na desni strani je glasovala nasproti — „ad majorem Germaniae gloriam.“

Smešno je bilo slišati ugovore od nasprotne strani, da nimamo slovenskih knjig in učiteljev za slovenske šole, kakor da bi kje na svetu bili pisali knjige, predno so imeli šole, in kakor da bi naši rojaki ne bi bili učitelji po vnanjih šolah! Kader zahtevamo slovenski nauk v šolah, odbijajo nas s tem, da pravijo, da nimamo šolskih knjig, in kader zahtevamo, naj se razlagajo nauki v domačem jeziku, zavračajo nas, da ni učiteljev! — Tako se sučemo v eno mer v tistem kolobarju, v katerem Slovenec ne najde pravice. Videli bomo, kako bode vprihodnje.

Vrtec lepoznavski.

Visoka pesem.

Zložil Jovan Vesel-Koseski.

(Konec.)

X.

Tvoje vse na vekomaj.

Tvoje je, kar zemlja v lonu krije,
Tebi gre, kar slavniga rodi,
Ti si vir, ko sonca lesk zasiže,
Vsim naslon, kar v oblu se vertí.
Tvoji so neskončnosti prostori,
Krog višav, skrivnosti globočin,
Tička čivk, in serafinski kori,
Lune svit, ko mrak ponočnih tmin.

Tvoje je vse vidno in nevidno,
Kar nebó, zvezdiše kar imá,
Dolzih dob, al hipoma izidno,
Malih cen, al čisla večniga.
Človek čuj! Ne zabi! V roki vsako
Suče on, kar bilo je, kar bo,
Volja mu je tekla ravno tako,
Kakor je na zemlji za-te šlo.

Kaj treptaš, ko grom podnožje strese,
Piš divjá, neviht grozí vihar,
Vražtvo vrè, končane snage zdé se,
Ter pravíc nikomur več ni mar?
Kaj derhtiš, hudobe ker zarotno
Krog in krog pogin al kvar grozé?
Bog bedí, med nami ni samotno,
On za nas, in naše stiske vé.

Strah čemú? ak pusto je življenje,
Pot posut z bodečim ternjem clo,
Svet čertí pobožno tvoje mnenje,
Ko de bič grozitve bi biló.
Groza kaj? ko sonce dneva zgine,
Kača tmin nasprot molí ti ost? —
Upaj, sin! to v krasnim cvetju mine,
Bog živí, in on le je krepost.

Kaj bahaš, ko ktera gladko steče,
Slave venc ovije čelo ti?
Zvezdam ki vertenja pot nareče,
Ti za mig razjasnul je oči.
Bodi glup, al bodi svitla glava,
Prah si le, ničesar le propast,
Ves njegov, — in njemu grede slava,
Dvignul ak te hip je v motno čast.

Kaj groziš, ko serd napne ti kite,
V sercu ti zavrè minljiv pogum,
Duh nakrat pokaže sredstva skrite,
Kih do tam opazil ni razum?
S čim protiš? Kar žarno te navdaja,
Te je le zadelo mem gredoč,
On je vir, od njega ti prihaja,
Samo Bog, le on je pristna moč.

Vanj tedaj obrni, duša tužna,
Upni gled, ko vse te zapustí,
Spređ ko zad posvetna pretba kužna
S kvaram ti, s poginam clo grozí.
Vanj zaúp, ko vse bo spodletelo,
Teh naslomb vihar ti ne podrè,
V upu tem bo boljšati se jelo,
Tudi zdaj on čudov Bog je še.

Upajmo v njegovo obračanje,
On razvil bo gladko klonč osod,
Vredimo prilično svoje djanje,
Vari vsak pregrešnih se pomot.
Tako bo življenje polno slada,
Vernul nam nekrivde bo se raj,
Tekla zmir pravedno sveta vlada,
Bogu v čast in slavo vekomaj.

I z i d.

Očetu Bogu čast! doveršeno je vse,
Zaup je v njega bil, podpiral mi je delo,
Gotovo, tu al tam, zibavno, slabo je,
Početje v sebi pak je krepko dno imelo.

In Bogu sinu čast! njegov je blagor bil,
De perhli roki tej obneslo se je djanje,
On upanja me je, on stalnosti učil,
Pokazal jasno mi slabosti zemskih stanje.

Ter Duhu svetim čast! on krepil mi je moč,
Mi dal spoznanja je potrebno šibko mero,
Pobožnosti lesket v oserčja motno noč,
Podpihal vedno scer mi v jedru žarno vero.

Dopisi.

Iz Koroškega. † (*Šolske reči; požari.*) V zadnjem dopisu sem omenil, kaj je naš deželni zbor v materialni prid naših šol storil; naj tudi še vsled poziva „Novic“ povem, na kakošni stopinji je njih duševni stan. Mnogi učitelji se zelo trudijo narodni duh in ljubezen do svoje domovine v srcih mladih učencev izbuditi; al kaj vse to pomaga, ker se drugi sovražni elementi v to reč vtikajo, posebno pa občine na to vlečejo, da se le tujščini boljše godi, jezik materni pa zanemari. Osupnil nas je že 1867. leta ukaz deželne vlade, kateri nemški jezik v vse naše šole vpeljuje; razjasnilo se je še le pozneje, naj se nemški jezik le na naravni poti na podlagi maternega uči. Naši okrajni šolski inšpektorji to tudi spoznavajo in do zdaj še v tej reči ni bilo nič napačnega slišati. Žalibog pa, da je še veliko občin, ktere zoper to delajo.* — V naši deželi bilo je letos več požarov. V beljaški okolici je nedavno neko selo pogorelo; veliko škode je napravil ogenj tudi v mestu Frizah.

Iz Maribora. — Občespoštovani rodoljub gospod kanonik dr. Vogrin je po kratki bolezni umrl 11. dne tega meseca.

Iz Celja 13. dec. — Radosten Vam naznanjam, da je bil danes vrednik „Slov. Nar.“ gosp. Tomšič po porotnikih, katerim je bil prof. Orešek prvomestnik, za nekrivega spoznan. Temeljito ga je zagovarjal g. dr. Razlag.

Iz Ipavske doline. 4. dec. (*Cement namesti marmelja; letina.*) Preteklo poletje je postavil g. Matija Ožbič, podobar iz Kamnika v Podkrajski cerkvi nad

*) Nemškutarski poslanci v vseh deželnih zborih na to delajo, da bi odločba učnega jezika v ljudskih šolah prepustila se občinam, ker so si v svesti, da potem ostanejo med belimi ljudmi Slovenci še zmiraj „zamorci“, to je, da nočejo naravne poti do omike nastopiti, kakor vsi drugi narodi, ampak se šemiti s par nemškimi besedami, vse druge potrebne vednosti pa v nemar puščati. Ta neumnost je sad dozdanje nemškutarije, in to bi nemškutarski poslanci še radi naprej vlekli; zato kličejo: „pustite občinam, da same odločijo učni jezik“. Kjer gré za zdržanje nemškutarije, ondi so tem poslanecem naši ljudje „brihtni“, „praktični“, ki vedó kaj jim je treba! — v družih rečéh pa jih imajo za nevedne, neomikane, zaostale! Kdor teh zvičaj ne sprevidi, milovanja je vreden. Vred.

Ipavo nov véliki oltar iz angleškega cementa. Izdelan je prav okusno v romanskem zlogu. Na Slovenskem je menda Ožbič do zdaj edini podobar, kateri pri svojih izdelkih cement rabi. Taki izdelki iz cementa, bodi si za cerkveno ali drugo rabo, se na videz čisto nič ne razločijo od marmelnastih, in so tudi v ozir trdnosti veliko boljši, nego vse druge take in enake reči iz lesa, mavca in ktere koli tvarine ali zmesi. Cement ni pobarvan, ampak barve so po različnosti marmelja umetno vmešane in vgnetenene v cement, ki se potem z mnogimi kameni tako zbrusi in olika, da se sveti kot najčistejši marmelj. Posebno dobro, rekel bi izvrstno, je posneman pri omenjenem oltarju marmelj kararski pri tabernakeljnu in pri podobah ob straneh tabernakeljna; tu se ti kažejo raznotero zvite temno sivkaste žilice tako živo in naravno, kakor se le pri pravem marmelju nahajajo. Tudi oblika podob, ki so izdelane po nalaš in prav umetno napravljenih kalupih, je dobra. Sicer se vidijo še razni drugi marmelji, kakor, v vrhnjem delu oltarja po večem nabrežinski, v spodnjem pa domači rdeči, veroneški, francoski in dr. Prilegala pa bi se očem še večja različnost v sestavi barv, na kar bi se pri drugem takem delu lahko ozir imelo. Naj tu še omenim, da je bil g. Ožbič pri letošnji umetniški razstavi v Ljubljani na ogled postavil „madono“ iz kararskega marmelja, ki je bil tako dobro posneman, da so se obiskovalci čudili, in je bila podoba tudi po časnikih hvaljena. Sploh se mora reči, da si veliko prizadeva izvrstni podobar Ožbič, kolikor je mogoče pri svojem delu napredovati; je pa tudi pošten možak, ki svojim izdelkom previsoke cene ne stavlja. Ker je marmelj silno drag, les pa, še tako živo pomalan, in bogato pozlačen, vendar le les ostane, si bo za naprej slednji, kdor tacih izdelkov ali za cerkev ali sicer potrebuje, lahko s cementom pomagal. — Naj dodam še par vrstic družega zapopadka. Letošnja zima tudi Ipavcem ne prizanaša, te dni nam je burja spet nametala snega da je kaj. Vihar je bil v četrtek tako silen, da je posebno okoli Ajdovščine hraste lomil, in je več z vinom obloženih voz ustavil ali pa prevrgel. Al gorka tla in južno vreme, ki je nastopilo, bosta snegu hitro slovo dala, in spet pot odprla vinskim kupcem, ki nas letos od vseh strani obiskujejo. Ipavsko vino je pa letos tudi dobro in stanovitno, in mu do zdaj tudi cena ni previsoka. Letina je bila sicer srednja, po nekterih krajih slaba, ker so veliko škode napravili vetrovi, ki so to zimo divjali.

Slap pri Ipavi 12. dec. — Pri nas se hoje tresejo na Nanosu, kajti bojijo se, zdaj pa zdaj pridejo sekire čez-nje, da jih posekajo. Vi ljubi bralci boste morebiti prašali, kaj je neki to? Odgovor je prav kratek. Pri nas se nabirajo podpisi, da bi se gozd na Nanosu razdelil, da bi vsak posestnik svoj del imel. Nekoliko se jih je že podpisalo; občinskih mož se pa še ni nobeden podpisal. Vsi gledajo na župana, kedaj se on podpiše, in takrat — mislimo — da hitro primejo za črnilo vsi in se podpišejo. Že zdaj se pa veselijo oni možaki, kateri so svét dali, da bi se gozd razdelil; že pijejo po krčmah na dobro zdravje hoji; pijmo ga — pravijo — saj bo vse hoja plačala. Al žalibog! kaj boš imel za kurjavo, kadar boš vse prodal? Že zdaj ti manjka drv in stelje, ker nimamo nič gmajne in tudi ne lastnih borštev! Pogledimo 48. list „Novic“ na 390. strani!

Eden namestu vseh nepodpisanih. *)

*) Vzeli smo ta dopis v „Novice“, ker je stvar važna; vendar je želeti, da se oglasé še drugi in pretresejo to zadevo. „Novice“ niso zoper to, ako občine v to privolijo, da se gozdi razdelijo med take svoje lastnike, od katerih se za gotovo pričakuje, da bodo svoj